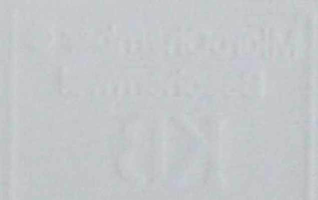
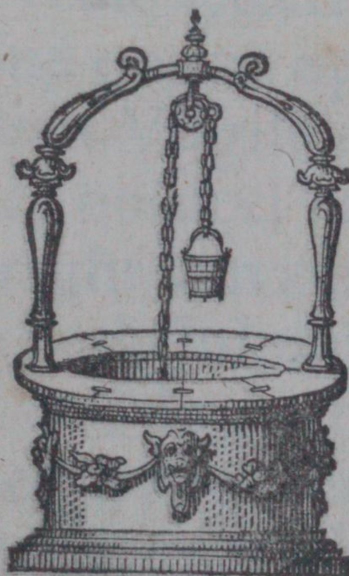

J. V. VONDELS
KONING EDIPUS
Uit Sofokles.
TREURSPEL.

t'AMSTERDAM,
Voor de weduwe van ABRAHAM de WEES, op den
Middeldam. ANNO M. DC. LX.

Den weledelen en grootachtbaeren heere,

JOAN HUIDEKOOPER,

Ridder, heere van Maerseveen, Neêrdijck &c.
Burgermeester en raet van Amsterdam, Bewintheere der Oostindiaensche Maetschappye.

DE groote Julius Scaliger, die, te Leiden, ter hooge schoole, gelijck een orakel van wijsheit en kunstgeleertheit, te pronck gezeten, zoo veele letterhelden voortbrogt, en hunne oogen opende, om de heerlijckheit van Virgilius spreeckende schilderyen met oordeel te bespiegelen, zeght in d'opdraght van zijn doorgeleert werckstuck op de dichtkunst, dat verstandeloze menschen, die met een stuur en nors gelaet het lezen der historie en dichtkunste begrimmen, en verdoemen, niet behooren onder menschen gerekent te worden. Aristoteles en Plato noemen de dichtkunst eene naerbootseeringe, het

welck eigentlijcker op de tooneeldichtkunſt dan op de kunſt der heldendichteren paſt: want de heldendichter laet de perſonaedjen niet regelrecht hooren: maer de tooneeldichter brengtze zelfs regelrecht, gelijck levendigh herboren, met hunne rolle te voorſchijn. Onder de tooneelſpeelen is het treurſpel de naerbootſeeringe van eenen doorluchtigen handel, en de treurſpeldichter, die zijne kunſt niet wil verongelijcken, behoeft in het uitkiezen der ſtoffe niet alleen omzichtige, maer Lynceus doorzichtige oogen, naerdien weinige voorbeelden onder veelen een volkomen treurſpel konnen uitleveren. Onder d'uitmuntende treurſpelen der ouden wort dit van koning Edipus mede boven aen gezet. Ariſtoteles, in zijn tooneelonderwijs, voert het in, als een voorbeelt, waer in de twee hooftcieraden, herkennis en ſtaetveranderinge, krachtigh uitſchijnen: en gelijck de heldendichters, in Grieckſch en

Latijn,

Latijn, aen de hiſtorien van Troje en Thebe, als d'allernaemhaftighſte, hun zweet en nachtruſt van outs te koſt hingen, zoo arbeidden de gedachten der oude treurſpeldichteren voornaemelijck op d'avontuuren van Edipus, om in hem af te beelden eenen rampzaligen man, die buiten zijne ſchult ongeluckigh is: gelijck Jokaſte, by Seneca, op zijn Stoïkſch, haren rampzaligen zoon en man aldus in zijne elende ontſchuldight:

Het nootlot draeght de ſchult van 't geen hier is miſdreven.
De ſchult van 't nootlot wort geen' menſche toegeſchreven.

En Sofokles pleit voor hem in zijnen Koloneeſchen Edipus, daer de beſchuldighde zich tegens Kreon aldus ontſchuldigt:

Wat wijtge, ſchaemteloos en gruwlijck,
Dootſlagen, en bloetſchendigh huwlijck,
En jammeren een' man, die treurt,
En dit onwilligh viel te beurt:
Want Godt, op ons geſlacht gebeten,
Schijnt my miſſchien dit toe te meeten,
Ter ſtraffe van eene oude ſchult:
Maer in der daet en waerheit zult
Gy niet een ſchelmſtuck, waert te hoonen,
In my met reden konnen toonen,
Daer ick de mijnen ofte my
Oit in miſdede, vranck en vry.

 Edipus

Edipus wert ten tooneele gevoert van Eſchylus, by die van Athene, met den titel van vader des treurſpels verheerlijckt; oock te voorſchijn gebroght van Euripides, Lykofron, Filokles, Xenokles, en anderen, en hier van den veltheere Sofokles, van wien gemelde Seneca, of wie het is, niet luttel in zijnen Latijnſchen Edipus ontleent. Aſconius getuight dat Julius Cezar zelf een treurſpel van Edipus opgezet heeft. Robortel ontvouwt rijckelijck door dit zelve treurſpel, als door een volkomen voorbeelt, met hoe groot eene kunſtenaerye Sofokles dit doorwrochte werck binnen eenen zonneſchijn uitvoert. Dit zelve ſpel wort by Plutarchus mede gerekent onder de vijf tooneelſpelen, welcker toeſtel d'Atheners, wien de tooneelkunſt, die hun meer dan het uitbreiden van 's lants paelen ter harte ging, hooger quam te ſtaen dan de befaemde oorlogen, voor het gebiet en de vryheit tegens Perſen gevoert: want

Griec-

Griecken en Latijnen voerden hunne treurrol koningklijck uit, en ſtoffeerden de perſonaedjen naer heuren ſtaet, met pracht en prael van gewaeden en cieraeden, gemanierde hovelingen, en ſtaetjofferen, en heerlijcke maetgezangen, en allen vorſtelijcken toeſtel, zoodaenigh, dat d'aenſchouwers verruckt, zich lieten voorſtaen in der daet te zien herleven de perſoonen, en den handel der grooten, ten ſpiegel der leerzaemen vertoont. Koningin Dido, in het bouwen van Karthago, [de ſtadt, die Rome namaels zoo byſter in het licht ſtont,] vergat, onder andere heerlijcke geſtichten, den ſchouburgh en het tooneel niet, daer Virgilius zingt:

Een ander leght den gront des ſchouburghs met gewelt,
En houwt pylaeren uit de ſteenrotſe, om tooneelen
Hierna tot eer en pracht te dienen onder 't ſpeelen.

Treflijcke godtgeleerden, in de heilige geſchiedeniſſen bedreven, melden dat koning Salomon, wiens wijſheit Egyptenaers

naers en alle menſchen overtrof, niet alleen in Hebreeuſche dichtkunſte en alle wetenſchappen, maer oock op droeve en blijde tooneelſpelen, afgerecht was. Het zal dan niemant onbillijck ſchijnen dat dit treurſpel, in Nederduitſch uitgegeven, zoeckt te ſchuilen onder d'aengenaeme ſchaduwe van dẽ Ridder, heere van Maerſeveen, hanthaver van de edele tooneelpoëzye, wiens luiſter, onder het beleit van onze ſtaetkundige regeerders, dagelijx toeneemt, en niet zonder reden: want 's menſchen leven, zoo veele moeielijckheden onderworpen, eiſcht by wijlen eenige eerlijke uitſpanninge, die de gemoeden verquikt, en herſtelt, waertoe de ſpelen eene hartſterckende artſenye verſtrecken: en het oude ſpreeckwoort zeght, dat de boogh niet altijt magh geſpannen ſtaen. Hierop draeft dit tooneelwerck: ondertuſſchen wenſche ick te blijven,

Weledele en grootachtbaere heer,

Uwe weled. en grootachtb. ootmoedige dienaer

J. v. VONDEL.

INHOUDT.

Aius, Labdakus zoon, koning van Thebe, gehuwt met Jokafte, Kreons zufter, een wijl kinderloos, hielt te Delfis, by het orakel van Apollo, om eene vrucht aen, en kreegh tot antwoort:

O Laius, Labdaks zoon, gy bidme om eene vrucht.
'k Beloof u eenen zoon, daer gy naer wenfcht, en zucht:
Doch 't leght by nootlot vaft geftemt in 't hof, daer boven,
Dat hy u met zijn hant het leven zal beroven.
Jupijn heeft Pelops bede en vloeck dit toegeftaen,
Wiens zoon gy had gefchaeckt, en trouweloos verraên.

De vader en moeder, voor dit dreigement beducht, gaven het kint, dry dagen out, hunnen hofdienaer, of herder, om het op den bergh Citheron van kant te helpen. De herder floegh het eene koorde door de voeten [waer na het namaels den naem van Edipus, dat is dickvoet, behielt] en liet het op den bergh, in het bofch hangen, doch gaf het daer na, uit medoogen met dit onnozele wicht, aen Forbas, den herder van Polybus, koning te Korinthe, die hier by geval zijn vee quam weiden. Dees fchonck het aen Polybus, en Merope, zijnen koning en koningin, die den vondeling, by gebreck van een oir en rijxerfgenaem, voor hunnen eygen zoone opvoedden. Maer toen een der rijxheeren namaels, op eene maeltijt, in zijne dronckenfchap, Edipus eenen vondeling fcholt, trock hy heimelijck naer Delfis, om Apollo naer zijn geflacht te vragen, die hem niet dan fchrickelijcke dingen fpelde, en dat hy zijnen vader zoude om het leven helpen, en zich bloetfchandigh met zijn moeders huwelijck befmetten. Hy, aldus gewaerfchuwt, mijde Korinthe, en ging in Focis omzwerven, daer bejegenen hem op eenen dryfprong, tuffchen Delfis en Daulis, een heraut, en een out man, dat Laius was, op eenen wagen van runderen voortgetrocken, die drijven hem met geweltuyt den wegh. Hy, hierom van gramfchap vervoert, flaet den koetfier, die hem voortftiet. d'oude man, ziende Edipus den wagen genaken, floegh hem met zijnen ftaf tweemael op het hooft: waer op hy van Edipus met eenen flagh getroffen, over hals en hooft uit den wagen rolde, en voort al den ftoet verfloegh, uitgezondert eenen, die het ontvlughte, en te Thebe de tijding broght: doch alzoo de ftadt en het rijck in laft, tegens de wreetheit van Sfinx moften worftelen, verwaerloofdenze den dootflagh des konings naer te fpooren. De Thebaenen, vreeffelijck aengevochten van dit menfchverflindende gedroght, dat voor de ftadt, op eene rots, dubbelzinnige raetfels uitgaf, en dieze niet raeden konden om hals broght, hielden by Kreon om eene uitkomfte in hunne verlegenheit aen. Kreon liet afkondigen wie het lant van Sfinx verlofte, zoude de fchoone Jokafte, Laius weduwe, trouwen, en met haer het rijck regeeren. Edipus, hier op aenkomende, ontwarde het raedtfel, dat aldus luit:

Wat is het voor een dier? het flaet maer een geluit.
Het gaet op vier en twee en op dry voeten uit,
Verandert zijnen aert veel meer dan andre dieren:
Die lant betreên, in zee en in den hemel zwieren:
Maer als het endtlijck op dry beenen komt te ftaen,
Dan is de fnelheit van zijn leden meeft vergaen.

Edipus verstont dat dit dier den mensch betekent, die eerst, een kint, op handen en voeten kruipt, daerna op twee beenen treet, en, endelijck op eenen stock leunende, van ouderdom verzwackt, pijnelijck voortgaet. Sfinx dit hoorende, sprong uit spijt van de klippe zich te berste. Edipus, verwinner des gedroghts, en verlosser des volx, wert hierop met triomfe te Thebe ingehaelt, en hem het rijck met Jokaste opgedraegen, by wie hy twee zoonen, en twee dochters won. maer toen namaels de stadt en het rijck, om dezen vaderslaght, en de bloetschennis, met eene zwaere peste en onvruchtbaerheit geplaeght werden, zont Edipus Kreon, zijnen zwager, naer Delfis, die broght tot antwoort uit d'orakelkapelle, dat de lantplaegh niet te boeten was, ten waere men stadt en lant van den koningsslaghtigen, de bron der plaegen, zuiverde: weshalve Edipus yverde om door scherp onderzoeck, dreigementen, en vervloeckingen den schuldigen t'ontdecken. Oock zondt hy boden om den blinden waerzegger Tiresias, dien hy zwaerlijck, doch ten leste met dreigementen, perste den dootslager te melden, waerop dees door dwang de waerheit aen den dagh broght, en Edipus van vaderslaght en bloetschande, begaen met zijne moeder, beklaeghde. Edipus, Kreon hier over beschuldigende, als of de zwager dit listigh met den waerzegger besteecken hadde, om den koning te verstooten, en zich zelven glimpelijck op den rijxtroon te zetten, geraeckte door bereght van Jokaste zoo verre aen kennis van Laius ongeluck, dat hy aen zijnen vaderslaght begon te twijfelen. Ondertusschen quam Forbas, Polybus herder, van Korinthe, met tijdinge dat die koning doot, en Edipus daer koning beroepen was. Jokaste en Edipus, dit hoorende, verblijdden zich ten hooghste, en achten nu alle voorspellingen en wichelelyen ongegront en ydel, aengezien Polybus, dus lang voor Edipus vader gehouden, zijn eigen doot gestorven was, en zy hierom voortaen buiten vrees moghten leven. Forbas, dit verstaende, berechte Edipus, dat hy geen zoon van Polybus nochte Merope, maer een vondeling was, hem van Laius veehoeder op Citheron gegeven. Toen verstont Jokaste klaerlijck dat Edipus te gelijck haer zoon en beddegenoot was, en pooghde hem dit uit den hoofde te slaen: doch hy, enckel begeerigh zich van de waerheit en gelegenheit zijner geboorte te verzekeren, belaste Laius veehoeder te haelen, die te voorschijn gekomen, en, gedwongen de waerheit t'openbaeren, den ganschen handel ontdeckte. Edipus, nu volkomen van alles berecht, loopt mistroostigh in het hof zijn moeder en gemaelin zoecken, die zich alreede in haere slaepkamer verhangen hadde, dies hy uit ongedult, met haeren gouden keurshaeck, zijne oogen uitruckte, en, beklaeghelijck afscheit van zijne dochteren neemende, besloot in ballingschap op Citheron zijn leven te gaen volenden.

IN-

INHOUDT

Van

KONING EDIPUS,

Gedicht door Aristofanes den Letterkunstenaer.

Vorst Edipus, met lasterlijcken hoon
Gescholden voor een onecht bastertzoon
Van Polybus, treckt van Korinthe uit toren
Naer Delfis, om uit Febus mont te hooren
Uit welck een' stam hy sproot, en uit wat bloet.
De zoon, och arme, onwetende gemoet
Op 't enge spoor des dryspRongs zijnen vader
En velt hem neêr. hierna is hy de raeder
Des raetsels, hem diepzinnigh voorgezet
Van Sfinx, waer door hy deerlijck zich besmet
Met moeders echt. de lantplaegh trof 't geweste
Van Thebe met onvruchtbaerheit, en peste,
Dies Kreon, dien men voort naer Delfis zondt,
Tot antwoort broght, uit Godt Apolloos mont,
Dat d'artseny, en 't stillen van de plaegen
Gereet was, zoo de geest van dien verslagen
Vorst Laius wert gezoent in volle kracht,
De moordenaer om zijne vaderslaght
Verdreven. toen nu Edipus dit hoorde,
Hy d'oogen uit zijn hooft mistroostigh boorde.
De moeder endt haer leven met een koorde.

TREURSPEELDERS.

EDIPUS. *Koning van Thebe.*

PRIESTER *van Iupiter.*

KREON. *Edipus zwager.*

RÊY *van oude Thebaenen.*

TIRESIAS. *De blinde waerzegger.*

JOKASTE. *Koningin van Thebe.*

FORBAS. *Koning Polybus hofdienaer, eerst veehoeder.*

HERDER. *Koning Laius veehoeder.*

BODE.

Het tooneel is voor 't hof te Thebe.

KO-

KONING EDIPUS

Uit Sofokles.

Edipus. Priester. Kreon.

Y spruiten van den ouden Kadmus, hoe?
Wat zitge hier te zamen, droef te moe',
Met offerloof bekranst om uwe haeren?
De gansche stadt bewierrookt Godts altaren,
En bidt, en kermt, van 't een aen 't ander endt.
Ick Edipus, zoo wijt en zijt bekent,
Koom hier om dit, niet door een anders ooren,
Maer liever uit uw' eigen mont te hooren.
Stockoude man, u voeght het dat gy dit
Ontdeckt, en 't woort voert. zegh ons: waerom zit
Gy hier by een? Wat 's d'oirzaeck? wat 's de reden?
Jaeght vrees u hier? of hebtge last geleden?
Ick wensch u by te staen uit al mijn hart:
Want zeker, zoo my d'algemeene smart
Der burgerye, in rouw by een gezeten,
Niet raeckte, ick moght wel onbarmhartigh heeten.
Pri. O vorst des lants, 's volx trouwe toeverlaet,
Gy ziet in welck een' jammerlijcken staet
Uw volck hier zit om 't hofaltaer benepen.
Gy ziet een deel de lenden naer zich sleepen.
De zommigen zijn priesters, out en grijs
Van jaeren. ick dien' Jupiter ten prijs,
Als priester. dit zijn alle jongelingen.
Al d'anderen, om 't hooft bekranst, omringen
Op 't merrecktvelt Minerves dubble kerck,
En d'outers van Ismeen, daer ieder sterck

Te rade gaet by d'offervinderyen.
Gy ziet het hoe de ſtadt aen alle zyen
Geſchockt wort van een' plaeghſtorm, ſlagh op ſlagh,
Zoo datze 't hooft nau uit die baren magh
Opheffen. al de vruchten zijn bedorven.
Het quijnend vee op 't velt is wechgeſtorven.
De zwangre vrou ziet d'onvoldraege vrucht
Wechſterven. al de ſtadt van deze lucht
En felle peſt vergiftight, en geſlagen,
Van huis tot huis, ziet dootſch, ſterft uit door plaegen,
En Plutoos rijck bedijt by ons verdriet.
Ick, en dees ſchaer, uw kinders, die gy ziet
Om 't hofaltaer vergadert voor uwe oogen,
Gelijcken u in maght niet by 't vermogen
Der Goden, maer by eenen middelaer,
Die ons met hun kunt zoenen, in gevaer
Van 't leven, nu wy uwe hulp begeeren.
Gy koſt wel met uw komſt de rampen keeren
Van deze ſtadt, ontſloeghtze van het juck
Des halstols, daer zy, tot haer ongeluck,
Het moortgedroght, bekent door wichleryen,
Me paeide, en redde ons allen uit dat lyen,
Met hulpe van de Goden, ongebeên,
Onaengezocht. gy koſt ons wel voorheen
En al de ſtadt verloſſen uit dees zorgen:
De naem, dat gy ons leven hebt geborgen,
In noot ontſtaet u niet. ô Edipus,
Doorluchtſte helt, wy ſmeecken, 't aenzicht dus
Naer u gekeert, zoeck middel, ons ten goede,
Door inſpraeck van de Goôn, of van een' vroede
Geraden: want geen vroede raet zoo vremt,
Of zijnen raet wort van de daet beſtemt.
Befaemde vorſt, welaen dan, help dees veſte,
Herſtelze weêr, gelijck 't gemeene beſte,

Om

Om d'oude deught en weldaet, waert gedacht,
Eenſtemmigh u voor 's volx behouder acht:
Want al wat gy voorheene hebt bedreven
Blijft langer niet by ons in 't hart geſchreven:
Zoo wy, van u te vore in ſtaet geſtelt,
Hervallen. bergh de ſtadt dan, braefſte helt.
Gy boodt haer eerſt de hant, ter goeder uure.
Verbaſter nu toch niet van uw natuure.
Verrechtge dit: een ieder zal u zien
Een volckrijck lant regeeren, en gebiên.
Dat 's heerlijcker dan over dootſche wijcken
Gebieden: want daer menſch, noch menſchgelijcken
In burgh, of ſchip, gevonden wort; wat baet
Hun burgh of ſchip, dat in zich zelf vergaet?
Edi. Rampzaligen, mijn kinders, jongelingen,
Gy eiſcht van my geene onbekende dingen,
Maer welbekende. ick weet wel in wat ſtaet
En droeven ſchijn gy alle in arbeit gaet.
Zoo menighmael u wederſpoên genaecken,
Gedenck vry dat die niemants feller raecken.
Uw droefheit voel ick eerſt in mijn gemoedt.
Die kommer wort in mijne ziel gevoedt.
Mijn ziel beſteent al teffens 't bitter lyen
Van u en my, en al de burgeryen.
't Is noodeloos dat gy my weckt, en port.
Gy weet wat ick, och arme, al traenen ſtort:
Hoe ick de ſtadt, ten uiterſte verlegen,
Wou redden door zoo veelerhande wegen:
Doch 't eenighſte, dat by mijn reden gelt,
Is endelijck by my te werck geſtelt:
Want om eens klaer deze oirzaeck te doorgronden
Heb ick beducht naer Delfis afgezonden
Meneceus zoon, mijn' zwager, om den Godt
Apollo zelf, en zijn orakellot

Te toetſen, wat ons toeſtaet in dit lijden,
Om volck, en ſtadt te redden, te bevryden:
En reken ick den tijdt en d'uuren na,
'k Verlange naer beſcheit hoe hy zoo ſpa
Van Delfis keert, en wat'er magh gebreken,
Naerdien de tijt voorby is, en verſtreecken.
Indien hy keerde, en ick Godts raet niet zou
Uitvoeren, moſt het ſchorten aen mijn trou.
Pri. Gy ſpreeckt als 't is: want zoo ick heb vernomen
Is Kreon voor de hant, en weêrgekomen.
Edi. Geef, Febus, dat zijn komſt zoo wel beſlaet,
Gelijck het blijck aen 't uiterlijck gelaet.
Pri. Hy toont zich bly. waer 't hart met rouw beladen,
Hy quaem niet t'huis, bekranſt met lauwerbladen.
Edi. Men zal 't ſtrax zien, en hooren: want de man
Genaeckt zoo dicht, dat elck hem hooren kan.
Menceus zoon, mijn zwager, trouwe bode,
Wat tijding, wat geluck brengt gy van Gode?
Kre. Ick breng wat goets: want ſchool 'er zwaericheit,
Men keerde 't licht tot heil door wijs beleit.
Edi. Wat ſpraeck is dit? wat zal men hier op bouwen?
Ick ſchep hier uit noch vrees, noch goet betrouwen.
Kre. Ontvouw ick 't u, dat elck het magh verſtaen,
't Is my gelijck? of laet ons binnen gaen.
Edi. Spreeck openbaer, voor al deze ommeſtanderen:
Want ick zorgh min voor my dan voor alle anderen.
Kre. 'k Zal melden wat Apollo my beduit:
Want Godt gebiet het ons, en zeght recht uit,
Men moet den man, een' oirſprong aller plaegen,
Verdelgen, en met maght ten lande uit jaegen,
En langer niet met een onheelbaer quaet
Strijt voeren. *Edi.* wel zegh op: waerin beſtaet
Dees zuivering? wat 's d'oirzaeck der elende?
Kre. Men doeme hem in ballingſchap, en wende

De lantplaegh dien dootſlager op zijn' hals.
Dees manſlaght treft de ſtadt, vol ongevals.
Edi. Wien wort dees plaegh, dit jammer toegerekent?
Wie is het, dien de Godt hier me betekent?
Kre. O koning, hoor. eer gy aen dees vooghdy
Geraeckte, ſtont 's lantsopperheerſchappy
Aen Laius. *Edi.* recht: dat quam my oock ter ooren,
Hoewel ick hem noit kende van te voren.
Kre. Apollo wil uitdrucklijck door zijn woort,
Dat wy al die bevleckt zijn met dien moort
Voort ſtraffen. *Edi.* wel waer zijnze dan gebleven?
Waer vint men nu van zulck een overgeven
Out ſchellemſtuck lidtteken, ofte ſchijn,
En blijcken, die niet licht te vinden zijn?
Kre. Men vintze hier te lande, naer zijn zeggen:
Want wat men zoeckt wordt door kloeck overleggen
Gevonden: maer daer niemant acht op ſlaet,
Dat raeckt voort in 't vergeetboeck, en vergaet.
Edi. Maer zegh my eens: quam Laius hier om 't leven,
Of buiten 's lants, en wijt van huis te ſneven?
Kre. Toen hy vertrock, en naerſpoorde iet van veer,
Maer keerde noit, naer zijn vertreck, hier weêr.
Edi. Quam reisgezel of bode noit iet mellen,
Die ondervraeght iet uitſloegh in 't vertellen?
Kre. Zy zijn al voort, behalve een man alleen,
Die, dootſch van ſchrick, de vlught nam, en liep heen,
Niets zagh, maer ſlechts een zaeck alleen verhaelde.
Edi. Wat 's dat? een zaeck, indien men hier naer taelde;
Geeft veel bewijs, en hoop om eens dit quaet
Te vinden, als het kluwen by den draet.
Kre. Dees zagh hem niet van luttel moordenaeren,
Maer van een' hoop, op vrybuit uitgevaeren,
Na dat hy zey, vermoorden op het velt.
Edi. Indien de vorſt niet reiſde met veel gelt

Gelaên, hoe zou hy in dees moorders handen
Vervallen? wien hem lusten aen te randen?
Kre. Het wort vermoedt: en niemant vont men daer,
Die Laius holp, en redde in doots gevaer.
Edi. Wat ramp belette u vlijtigh naer te spooren
Hoe uw lantsheer quam in zijn bloet te smooren?
Kre. Diepzinnige en verwarde vraegen van
De wreede Sfinx beletten 't raetgespan
Op zwaericheên, die toen voorhanden waeren,
Te dencken, dies zy 't onwis lieten vaeren.
Edi. Welaen, ick zal dit schelmstuck van 't begin
Naerspooren. Godt en gy hebt, naer mijn' zin,
U in dees zorgh gesteecken, en beslommert,
Met 's konings doot en neêrslagh dus bekommert:
Waerom ick u hanthaven zal, en staen
Voor 't lant, gelijck Apollo heeft geraên.
Oock lustme niet, ten dienst van verre vrinden,
Maer om my zelf 't moortkluwen gansch t'ontwinden:
Want die hem broght om 't leven op het velt,
Moght my oock stout aenranden met gewelt.
'k Beschut dan in den doôn mijn leven mede.
Mijn kinders, staet nu op van deze stede.
Leght neêr den tack: houdt op van uw gebeên.
Vergaêrt het volck van Kadmus hier by een.
Wy zullen dit naerspooren met ons allen,
Geluckigh zijn met Godt, of t'zamen vallen.
Pri. Mijn zoonen, rijst: want zoo de koning zeght
Dees t'zamenkomste is hierom aengeleght.
Godt hoede ons, die ons wees de bron der plaegen,
Wil dezen vloeck en pest ten lande uit jaegen.

Rey van oude Thebaners.

O Lief orakel van Jupijn,
Hoe openbaert gy u ten leste

Tot heil der wijtvermaerde veste
  Van Thebe, in dezen droeven schijn,
Uit Delfis rijck gebouden tempel!
  Ick sta verbaest in mijnen geest,
  En beef van schrick. Apollo weest
Gegroet, ge-eert op uwen drempel.
  Eilander, Pean, vol gena,
Die zwaere kranckheên kunt verdrijven,
Wat weldaet zult gy schuldigh blijven
  Aen mijne bede? schut ons scha.
O dochter van de goude hoope,
  Onsterfelijcke Faem, ontvou
My dit, die in den noot uw trouw
Aenroepe, en naer uw godtheit loope.
  Minerve, spruit van Jupiter,
Ick roepe u aen, met een d'alwaerde
Diaen, uw zuster, over d'aerde
  Gestelt ten schutsvrou wijt en ver,
Die, op de merckt ten toon gezeten,
  Haer' ronden kerckstoel rijck stoffeert:
  O Godt Apollo, waert ge-eert,
Gy schutter, noit tot noch vergeeten
  In mijne bede; ô hemelsch trits
Van schutteren, waer voor venijnen
En pesten vlughten, wilt verschijnen
  Op mijn gebedt met uwen flits.
Verschijnt, ô Godtheên, die de vieren
  En brant van d'eerste nederlaegh
  Der stadt verdreeft, de zwaere plaegh
Des lants verjoeght door uw bestieren:
  Want ick verdraege ontelbaerheên
Van jammeren. al 't volck aen 't zuchten
Gaet kranck, besmet van boze luchten.
  Ick zitte troosteloos alleen,

En hulpeloos: mits ons de vruchten
  Van dit gezegent lant ontſtaen;
  Geen vrouwen, die in arbeit gaen,
Verloſſen, flaeuw van ongenughten.
  Gy ziet het een op 't ander lijck
Neêrſtorten, of een' vluggen vogel
Van 't ongenadigh vier den vlogel
  Bezwijcken, en in 's afgronts rijck
Verzincken; maght van ſtedelingen
  Heenſterven, met een droef geſchal.
  De velden krielen overal
Van doôn, die onbeklaeght vergingen.
  De jonge en oude vrou op ſtrant,
Voor d'outers, om de kracht te breecken,
Der lantplaegh, hier en ginder ſmeecken.
  Men roept bedroeft gelijckerhant
Apol om hulp met luide keelen.
  O goude dochter van Jupijn,
  Gy ſchoone, red ons, magh het zijn.
Drijf Mars, die, buiten krijghskrackeelen,
  En zonder ſchilt, ons klampt aen boort,
En, zonder zwaert en ſpeer, komt plaegen,
Met al te zwaere nederlaegen
  Van peſten: drijf hem uit de poort.
Verdrijf hem flux uit deze landen,
  Naer Tethis hof van kriſtalijn,
  Of naer de rotſen van Euxijn,
En naer de Thraciaenſche ſtranden:
  Want wat gebouwt wort in der nacht,
Wort 's daeghs daer na om ver geſmeten.
Jupijn, ſla Mavors, dien vermeeten,
  Met uwen donder naer uw maght.
O Godt van Lycie, of gy heden,
  Gewapent met uw' gouden boogh,

Uw pij-

Uw pijlen neêrschoot van om hoogh,
En redde 't volck op ons gebeden.
Och, of Diaen met haer geschut,
Waer me zy, op Lyceesche rotsen
Ter jaght, het wilde zwijn durf trotsen,
Ons holp, van krachten uytgeput.
O wijngodt Bacchus, die u haeren
Met eenen gouden mijter ciert,
En in dees kercken wort geviert;
Die uwen rey met wijngertblaêren
Ten reie voert, u roep ick aen.
Verzuim niet Thebe by te staen.
Verdrijf dees lantplaegh, deze pesten
Met uwe fackel van ons vesten.

Edi. 'k Hoor uw verzoeck: maer volght men mijnen raet,
Om artseny te vinden voor dit quaet,
Zoo zult gy hulp en lichtenis bekomen.
'k Zal zeggen 't geen ick nu eerst heb vernomen,
Die van de zaeck gansch vreemt ben: want vertrou
Dat ick zoo lang met ernst niet dringen zou
Op 't onderzoeck, zoo hier geen tekens waren.
Nu wil ick dit den burgren openbaeren,
Die mede voor een' burger ben gekent.
'k Belast met ernst, dat ieder, wie omtrent
Den dootslagh was, en Laius neêr zagh leggen,
My alle deze omstandigheên koom zeggen.
Vreest iemant of men hem betighten moght:
Ick hou hem vry van schult, en achterdocht.
Hy heeft geen straf te lijden, als te trecken
Ten lande uit, vry en vranck, naer andre plecken.
Weet iemant dat een vreemdeling den moort
Beging, laet hem niet zwijgen: 'k wil het voort
Beloonen, en men zal zijn trouheit prijzen.
Maer zwijgtge: schroomt'er een dien man te wijzen,

Beducht voor zich, of zijnen vrient: zoo hy
Hierom mijn' last durf zetten aen een zy;
Hoort wat ick dan terstont in 't werck zal stellen.
'k Gebiede dat geen lantzaet zulck een' fellen
Dootslager, wie 't oock zy, ontfang' noch kenn',
In 't gansche rijck, waerin ick koning ben,
Noch met hem spreeck', noch in gemeenschap trede,
In offerhande, of kerckdienst, en gebede,
Noch zegene met heilge bron in noot:
Maer dat hem elck met smaet ten huize uit stoot':
Want naer Godts stem en antwoort op ons vraege,
Is hy alleen de lantsmet, en de plaege.
'k Besloot aldus Apolloos stem en woort
En uwen vorst, zoo jammerlijck vermoort,
Te houden in hun waerde: want wy vloecken
Den moorder; 't zy hy een is, en te zoecken
In 't schuilhol; 't zy hem veelen boôn de hant,
Op dat hy zwerf, gebannen buiten 't lant.
'k Vervloecke zelf mijn hof, zoo by mijn weeten
Hy zich in 't hof verschuile, al stil gezeten.
'k Beveele u dat gy dit, het welck ick flus
Gebeden heb, om my, en Godts wil, dus
Stip uitvoert, oock, 's rijx halve, dat eerst heerlijck
Aen 't bloeien, nu bedorven is te deerlijck:
Want schoon noch Godt, noch geen der Goden hiet
Dit straffeloos te laeten, 't voeght ons niet:
Naerdien zoo braef een koning ging verloren.
Apollo zelf belast dit naer te spooren.
Nu ben ick die 't beveele, en 't rijck regeer,
Dat Laius voor my kende, als zijnen heer.
Zijn bedgenoot viel my daer op ten deele,
Op dat ick by haer wettige erven teele:
En hadze met zijn kinderen gemeen,
Zoo hy niet kinderloos waer overleên.

Nu

Nu ſtont hem met zijn ongeluck te wrijten;
Dies zal ick my, als voor mijn' vader, quijten,
Ten dienſt van hem, en onderzoecken 't al,
Tot dat men vint de bron van 't ongeval
Des dooden helts, uit Labdakus geſproten,
En Polydoor, en Kadmus, en den grooten
Agenor. zoo dit een weêrſtreven wou,
Zal ick de Goôn bezweeren, en hun trou,
Dat zijn landou geen vruchten langer draege,
Geen vrouwe baer', maer dat zy van dees plaege,
En droeve peſt heenſterven algelijck.
Thebaners, en gy burgers van dit rijck,
En allen, die dit toeſtemt, en moet loven,
Ick bidde dat de milde Goôn daer boven,
En 't hemelſch recht, op 't hooren van mijn klaght,
U alle gunſt betoonen naer hun maght.
Rey. O koning, 'k zal 't ontvouwen voor uwe ooren,
Gelijckge my met eede hebt bezworen:
Want ick hem niet ter neder heb geleit,
Noch weet van dien dootſlager geen beſcheit:
Maer billijck waer 't dat Godt, die d'oirzaeck melde
Van 't onheil, oock den gaſt ten toone ſtelde,
Die zulck een' moort en dootſlagh heeft begaen.
Edi. Dat 's recht gezeit: maer niemant durf beſtaen
Noch heeft de maght de Goôn, in 's hemels plecken,
By weigering, te dwingen dit t'ontdecken.
Rey. Nu hoor oock wat my in de zinnen ſchiet,
Den tweeden raet. *Edi.* Verzwijgh den derden niet,
Zoo gy 't bedenckt. *Rey.* Ick weet het, en magh 't mellen,
Tireſias is rijck begaeft in 't ſpellen
Van 't ongebeurde, als Febus. wie met hem
Te raede gaet, wort door 's waerzeggers ſtem
Geholpen, en gered in 't onderzoecken.
Edi. 'K verzuimde niet te taelen naer dien kloecken

Waer-

Waerzegger, en zondt flux door Kreons raet
Twee boôn om hem, in dezen droeven ſtaet:
En 't geeftme vreemt dat hy niet is verſcheenen.
Rey. Al 't ander, dus lang uitgeſtroit voorheenen,
Is ydel, en in 't wilt en los gezeit.
Edi. Wat 's dit? ick toetſe al wat men heeft verſpreit.
Rey. Het reizend volck verhaelde dat hy doot was.
Edi. Dat hoorde ick oock: en ſchoon 't gerucht heel groot was,
Tot noch verſcheen geen die den moorder zagh.
Rey. Wie ſtraf ontziet zal geenſins toeven, magh
Hy uwen eedt, zoo hoogh beveſtight, hooren.
Edi. Hy zal zich niet of min aen woorden ſtooren,
Die onbeſchroomt een ſchelmſtuck durf begaen.
Rey. Daer komenze met dien waerzegger aen.
Hy zal hem haeſt ontdecken naer ons wenſchen:
Want dees alleen, uit zulck een tal van menſchen,
De waerheit ſpreeckt door inſpraeck van de Goôn.
Edi. Waerzegger, die het alles ſtelt ten toon,
En blindling al het weetbaere op kunt viſſen,
De hemelſche en oock aertsgeheimeniſſen,
Begraven diep in d'aerde, ziet, en vat;
Gy kent den noot, de peſt, die al de ſtadt
Zoo deerlijck plaeght. wy hoopen en vertrouwen
Dat gyze alleen zult helpen, en behouwen:
Want Febus, of 't u onbekent waer, gaf
Den afgezant, om d'oirzaeck van dees ſtraf
Gezonden, dit tot antwoort op zijn vraegen,
Dat deze ſtadt te vryen ſtont van plaegen,
Indien men kon opſpooren wie den heer,
Uw' koning, dus onnozel velden neêr,
Hen ſtrafte aen 't lijf, of dreefze in ballingſchappen
Ten lande uit. gy die Godts verborge ſtappen
Ontdeckt, en u op wichlery verſtaet;
Verbergh ons niet uw inzicht, uwen raet.

Ick bid bevry u zelven, en dees ſtede,
En my met een, en waſch den dooden mede
Van zulck een ſmet. wy allen ſtellen nu
In dezen noot ons hoop alleen op u:
Want heerlijck is 't, en een godtvruchtigh teicken,
Naer zijne maght het volck de hant te reicken.

Tir. Helaes, hoe zwaer is 't wijs te zijn in raet,
Daer wijzen raet den wijzen helpt noch baet!
Ick, die dit zagh en wiſte, moght wel ſchroomen,
En had geenſins behooren hier te komen.

Edi. Wat 's d'oirzaeck dat gy droevigh herwaert quaemt?

Tir. Ontſlame. gy en ick, gelijck 't betaemt,
Onze avontuur veel lichter zullen draegen,
Zoo gy my hoort. *Edi.* dat waer niet recht. de plaegen
Der ſtede, noch haer heil gehengen 't niet.
Zy voede u op. zoudt gy, in dit verdriet,
Van 't ooghmerck des orakels haer verſteecken?

Tir. Ick hoore u niet bequaem en tijdigh ſpreecken,
En duchte dat my 't zelve niet gebeur'.

Rey. Om Godts wil, zwijgh toch niet, ziet gy hier deur;
Naerdien wy alle u dus ootmoedigh ſmeecken.

Tir. Gy zijt niet wijs genoegh hier in te ſpreecken:
Ick zal geenſins dit melden, om u niet
t'Ontvouwen uwe elenden, en verdriet.

Edi. Wat zeght gy? zwijghtge, en weet gy 't? wiltge ons allen
Verraeden, en de ganſche ſtadt zien vallen?

Tir. Ick zoecke my noch u tot laſt en leedt
Te ſtrecken. hoe? hoe zijt gy zoo gereet
My dit te laſt te leggen, en te vergen?
'k Heb geen gehoor by u. *Edi.* gy zoudt met tergen
Den beſten wel vergrammen. booswicht, wat?
Zult gy het niet ontdecken, en dus prat
Volharden, ſtijf en onverzet van zinnen?

Tir. Gy ſchelt my voor weêrbarſtigh, en daer binnen

In uw gemoedt heeft wrevel haer verblijf:
Dat zietge niet, en noemtme ſtuur en ſtijf.
Edi. Wie ſteurt zich niet, als hy van u moet hooren,
Dat gy de ſtadt verkort, en laet verloren?
Tir. Dit zal geſchiên, al ſprack ick niet een woort.
Edi. Wat zal geſchiên? ontdeck dit, als 't behoort.
Tir. Ick zegh niet meer, al zoudtge my bezwaeren.
Nu raes vry, luſt het u dus uit te vaeren.
Edi. Ick aengeterght, zal onbewimpelt nu
Ontdecken wat mijn geeſt gevoelt van u.
't Legt zoo by my: wy houden en vertrouwen
Dat gy de hant hebt aen dien moort gehouwen,
Den neêrſlagh zelf met uwe hant volvoert.
Zaeght gy den moort begaen, die 't lant beroert;
Ick zegh, gy hebt dat ſtuck alleen bedreven.
Tir. Is 't waer? ick zegh uw vloeck, elck toegedreven
Zoo gruwelijck, beklaeght u: want voortaen
Geen burger magh u meer ter ſpraecke ſtaen,
Noch ick, die u voor godtloos ſchatte, een peſte,
Een ſchantvleck van het algemeene beſte.
Edi Dus ſchaemteloos en los en onberaên
Te ſpreecken? meent gy noch uw ſtraf t'ontgaen?
Tir. Ick benze ontgaen, en ſteune op kracht van waerheit.
Edi. Wie leerde u dus te ſpreecken? ſproot dees klaerheit
Uit wichelkunſt? *Tir.* Uit uwen mont. gy praemt
En dwingtme klaer te ſpreecken, als 't betaemt.
Edi. Wat dwing ick u? laet my dit noch eens hooren,
En beter, en veel klaerder dan te voren.
Tir. Verſtontge dit niet klaer genoegh met ſmert?
Of vraegtge, op dat gy my noch terght, en tart?
Edi. Ick vraege naer geene openbaere ſtucken:
Maer echter pas het noch eens uit te drucken.
Tir. Ick zegh gy zoeckt den moorder, en voorwaer
Zijt zelf alleen de koningsmoordenaer.

Edi. Niet

Edi. Niet ongeſtraft zultge op uw vrye voeten
My tweemael ſtout beſchuldigen, maer boeten
Dit laſterſtuck. *Tir.* Zal ick dan noch al meer
Beſchuldigen, op datge u feller weêr
Op my vergramt? *Edi.* Zegh wat u luſt te zeggen:
't Is toch vergeefs. *Tir.* Gy gaet onwetend leggen
Op 't bedde met de waertſte, die u ſmeeckt,
En ziet niet in wat zwaericheit gy ſteeckt.
Edi. Meentge ongeſtraft dit ſtadigh uit te ſmijten?
Tir. Zo waerheit gelt, noit bang voor tegenwrijten.
Edi. De waerheit gelt, of menze in u niet vint:
Want uw verſtant, gehoor, en oogh zijn blint.
Tir. Rampzalige, gy durft my dit toebijten,
Dat elck eerlang u ſmaedigh zal verwijten.
Edi. Uw blintheit dient tot uw behoudenis.
Ontbrack 't u niet aen oogen, hou gewis
Gy zoudt niet lang noch my, noch die vermogen
Het licht te zien, aenſchouwen met uwe oogen.
Tir. Het nootlot laet niet toe dat gy my doot:
Dit hangt aen Godt Apol, mijn hulp in noot.
Edi. Kunt gy zoo braef, of Kreon dit ſtoffeeren?
Tir. Neen, Kreon geeft geen ſtof om u te deeren:
Maer gy alleen zijt oirzaeck van uw leedt.
Edi. O rijckdom, rijck, en kunſt, die wijt en breet
De kunſt beſchaemt, wat moetge al nijts verdragen,
Terwijl 't geluck ons dient by onze dagen!
Nu Kreon, eerſt mijn vrient, zoo trou voorwaer,
Ophitſende dien ſnooden guichelaer,
Lantlooper, en bedrieger, die op gunſten,
En eige baet geſtelt, doch blint in kunſten,
Al heimelijck door loze laegen my
Verſteecken wil van deze heerſchappy;
My, zonder dat ick vorderde door laegen,
Van al de ſtadt vrywilligh opgedragen.

Waerzegger, nu zegh op dan, het wort tijt.
Zegh op hoe gy hier van verzekert zijt:
En waerom hebt gy niet, [toen Sfinx, zoo vinnigh,
Zoo fel van aert, zijn vraegen dubbelzinnigh
De burgery te raên gaf,] door uw' raet
Den burger opgeholpen met de daet?
Want zulck een vraegh en raetſel recht beſeffen,
Kon geen gemeen verſtant verſtaen, noch treffen
Recht op zijn hooft. dat raetſel eiſchte een' man,
Die waerheit zien, en openbaeren kan:
Dit hebt gy niet ontdeckt door wichlerye,
Noch door uw' Godt: maer ick alleen, een vrye,
Ick Edipus quam onbekent en vremt,
Trof 's raetſels zin, en heb 't gedroght getemt
Door mijn verſtant, en niet door vogelteken.
Nu wiltge my van rijck en troon verſteecken,
Om zelf de naeſte aen Kreons zy te ſtaen:
En 't ſchijntme toe [wil hier geluck toe ſlaen]
Dat gy, en hy, die groeit in dit ſtoffeeren,
Tot groote ſcha des burgers zult regeeren:
En zoo ick, lang door ramp beproeft alom,
Geen acht ſloegh op uw' hoogen ouderdom,
'k Had u dees drift alree verleert met ſmerte.

Rey. Wy neemen uw geſpreck met ernſt ter harte,
En 't ſchijnt ons dat de toorne u bey vervoert:
Doch 't paſt niet dit te handlen, dus ontroert,
Maer liever ga te ſlaen, en t'overweegen
Waerin de zin der godtſpraecke is gelegen.

Tir. Schoon gy regeert, noch voeght het u naer reên
Te ſpreecken, en te hooren. dit's gemeen
En even ſchoon, en recht van wederzye.
Ick diene u niet, maer 't hooft der wichlerye,
Apollo, noch verlaetme op Kreons maght.
Dit zegge ick u, dat gy, die onbedacht

Mijn blintheit my verwijt, en met uwe oogen
Het licht ziet, niet eens ziet, van mist betogen,
In welck een ramp gy steeckt, noch waer gy zijt,
Noch met wat bloet gy woont, tot uw verwijt.
Of weetge niet van wien gy zijt gesproten,
En hoege u draeght, als vyant van uw loten?
Hoe levenden, en dooden te gelijck,
Uw moeders en uw vaders vloeck, u 't rijck
Ontzeggen, en afgrijsselijck verwijzen?
Gy, die nu klaer het hemelsch licht ziet rijzen,
Zult blint eerlang omdwaelen dagh en nacht.
Wat haven, wat geberghte zal uw klaght
Niet hooren, en nagalmen op dat kermen,
Als gy verstaet wat bruit gy naemt in d'armen,
Rampzaligh met een koningin verknocht,
En welck een' staert van rampen onbedocht
Gy nasleept, en wat jammeren uw vruchten
En u noch staen te vrezen, en te duchten!
Behaeght het u, tast my en Kreon aen.
Geen snoder schelm en booswicht zal vergaen,
Als gy alleen. *Edi.* staet ons die smaet te doogen,
Te hooren? vlught gy noch niet uit mijne oogen?
Vertrecktge niet ten hove uit naer uw stê?
Tir. Ick was niet dan op uw ontbieden ree.
Edi. Ick wist niet datge uw dwaesheit dus zoudt uiten:
'k Had anders traegh u hier gedaeght van buiten.
Tir. Wy schijnen dwaes by u, en zonder prijs:
Maer scheenen by uwe ouders kloeck en wijs.
Edi. Wie zijnze? zegh, wie kent ons voor zijn telgen?
Tir. Dees dagh zal u voortbrengen, en verdelgen.
Edi. Gy spreeckt bedeckt, en duister te verstaen.
Tir. Gy zijt de man, die raedtsels best kont raên.
Edi. Verwijtge my daer prijs door is verworven?
Tir. Uw avontuur heeft u alom bedorven.

Edi. 'k Getroofte't my, befchutte ftadt en lant.
Tir. 'k Ga heen. gy knaep, nu leime by de hant.
Edi. Hy ley hem wech: want langer hier te toeven,
Verwert dit werck, daer wy eene uitkomft hoeven.
'k Ontga door uw vertreck dees moeilijckheên.
Tir. 'k Vertreck, nu ick u klaer ontvoude 't geen
Waerom men my ten hove hadde ontboden,
En vreesde u niet: want gy my niet zult dooden.
Dit zegge ick u met errenft, dat dees man,
Dien gy dus zoeckt, hem dreigende met ban
En vloeck, en ftraffe, om Laius moort t'ontwinden,
Die zelve man is hier in ftadt te vinden,
En t'onrecht voor een' vremdeling geacht:
Want hy is een inboorling, van geflacht
Een recht Thebaen, en burger dezer vefte.
Elende is hem befchoren. blint ten lefte,
En pracher, arm van middelen, zal hy
Met eenen ftock in vreemde heerfchappy
Vertrecken: en de waerheit wil betoonen
Dat hy is broêr en vader van zijn zoonen,
En teffens zoon en man, och al t'onwaert,
Der vrouwe, die hem heiloos heeft gebaert:
Dat hy, by haer in bloetfchand dus gezeten,
Zijn vader heeft vermoort en dootgefmeten.
Vertreck nu, luft het u, en ga in 't hof,
En vorfch het na: en zoo gy endtlijck ftof
Van valfcheit vint, en u van my bedrogen,
Zoo achtme een' dwaes' waerzegger, ftout op logen.

I. KEER.

Wie magh het wezen, en waer fteeckt
De man, van wien Apollo fpreeckt,
En galmt uit Delfis holle klippen
Door zijn waerzeggers mont en lippen,

Dat

Dat hy met zijn bebloede hant
Het groootste schelmstuck van het lant
Bedreven heeft. 't is tijt met paerden
Te vlieden, en de vlught t'aenvaerden:
Want Godt Jupijns vergramde zoon
Wil, toegerust uit zijnen troon
Met vier en blixem, en 't verbolgen
Onschuwbre nootloot hem vervolgen:

I. TEGENKEER.

Want van Parnassus top, vol sneeu,
Loopt een gerucht en lantgeschreeu,
Dat elck hem, die zich wil versteecken,
Vast naspoort in de steenrotsstreecken,
En bosch, en hol: gelijck een stier
In 't eenzaem omdwaelt gins en hier,
En loeit. dees balling, droef aen 't zuchten,
Pooght dus de godtspraeck snel t'ontvlughten,
Die hem verraet in alle steên:
Maer och, 't gerucht snort om hem heen,
Met zijne vlugge en snelle pennen.
Hy kan den naklanck niet ontrennen.

II. KEER.

De wijze en ziende blindeman,
Melt gruwlen, veel grooter als men kan
Ontkennen, of met reden stuiten.
Ick twijfel wat my staet te sluiten,
Hang tusschen hoop en vrees gevat.
Ick sluit niet, zie nu dit, dan dat.
Wy hoorden noit voorheen, noch weeten
Wat twist alle eendraght heeft versmeten,
En Polybus, en Labdakus
In hunne zoonen fel aldus

Laet worſtelen. op welcke blijcken
Zal ick met reden vonnis ſtrijcken,
En Edipus, daer 't volck om zucht,
Verwijzen op een los gerucht?
Zal ick nu Labdakus hanthaven,
Om naer te vorſchen, naer te draven,
Te zoecken welck een vreemdeling,
Ons onbekent, dien moort beging?

II. TEGENKEER.

Maer Godt Apol, en Jupiter
Zijn wijs, zien elx bedrijf van ver.
Dat nu waerzeggers, hoe vermeeten,
Veel meer dan andre menſchen weeten
Blijckt niet zoo klaer: dewijl gewis
d'Een ſnediger dan d'ander is:
Weſhalve ick luiſtren zal geduldigh,
En niemant, wie den helt beſchuldig',
Toevallen, eer men recht verſtaet
Een grontbewijs, 't welck zeker gaet:
Want klaer is 't dat, om hem te ſchaden,
De rotsmaeght 't raedtſel gaf te raeden
Den man, wiens wijſheit bleeck zoo prat,
Tot heil van d'aengevochte ſtadt,
En vreught van Thebens burgeryen,
Door hem ontſlagen van haer lyen;
Waerom ick zulck een' wijzen man
Niet voor een' booſwicht houden kan.

Kre. O burgers, 'k heb verſcheide hooren zeggen
Dat my de vorſt veel quaets te laſt durf leggen.
'k Verſchijn hierom als een wiens eer het raeckt:
Want heb ick 't zoo met woort of werck gemaeckt,
Zoo luſt het my, te ſchandelijck betegen,
Niet langer 't licht t'aenſchouwen, als een' zegen:

Want

Want zulck een klanck bevleckt mijne eer en faem
Te gruwelijck, en brantmerckt mijnen naem
Ten hooghste, mits my elck en gy moght heeten
Een stedepest, en bozen ingezeten.
Rey. Misschien wort gy betight door onbescheit
Van gramschap, niet uit errensthaftigheit.
Kre. Wie drijft dat door mijn raet en welbehaegen
's Waerzeggers mont valsch antwoorde op zijn vraegen?
Rey. Dit wort gezeght, doch 'k weet niet met wat hart.
Kre. Betight hy my van 't schelmstuck, dat elck smart,
Met meeninge, en ernsthaftigh, zonder veinzen?
Rey. Dat weet ick niet, die 't hof in zijn gepeinzen
En daeden niet doorzien kan, als 't behoort.
Maer zie, daer komt de koning uit de poort.
Edi. Hoe nu? wat jaeght u herwaert, zonder schroomen?
Durft gy verwaent noch hier ten hove komen,
Daer 't blijckt dat gy den vorst hebt omgebraght,
En my van 't rijck beroven wilt met kracht?
By Jupiter, zegh op: toen gy vermeeten
Dit voornaemt, hielt uw heerschlust, dol bezeten,
My voor een dwaes, en suffer? dochtge dat
Ick zinneloos, ganssch geen gevoelen had,
Noch merckte dat men toeleide om door laegen
My uit den troon, en buiten 't rijck te jaegen?
Of schijnt dit noch geen zinneloos bestaen,
Ontbloot van volck, en gunst, de hant te slaen
In iemants rijck, waer naer men plagh te poogen
Door hulp van veele, en rijckdom, en vermogen?
Kre. Gy weet wel watge drijft. aengaende 't geen
Gy zeght: hoor toe: vat eerst de zaeck met reên,
En oordeel dan met kennisse, en bescheiden.
Edi. Gy weet een zaeck wijtloopigh uit te breiden:
My schort het slechts aen ooren nu ter tijt.
Ick merck hoe gy op my gebeten zijt.

Kre. Hoor eerst het geen ick zeg : de zaeck is 't waerdigh.
Edi. Ontken niet dat gy boos zijt , en quaetaerdigh.
Kre. Is onverstant , en heet hardneckigheit
By u een deught ; gewis gy zijt misleit ,
En zinneloos. *Edi.* meentge uwen vrient t'ontmoeten
Dus smaedelijck , en niet dien smaet te boeten ?
Gy zijt misleit. *Kre.* 'k beken uw reên zijn goet :
Maer toon waerin ick u met smaet ontmoet.
Edi. Hebt gy geraên of niet dat ick zou zenden
Een' bode naer den overal bekenden
Waerzegger ? *Kre.* ick beken dit gaerne mê.
Edi. Hoe lang is 't leên dat Laius ? *Kre.* wat hy deê ?
Want ick versta dit niet. *Edi.* geraeckte om 't leven ?
Kre. 't Is lang geleên dat Laius quam te sneven.
Edi. Was toen al mê 's waerzeggers kunst in zwang ?
Kre. Hy was by elck in eere al overlang.
Edi. Heeft hy wel oit van my gerept te vore ?
Kre Mijns weetens niet : dat quam my noit ter oore.
Edi. Hebt gy toen naer dien moorder noit getaelt ?
Kre. Ja trouwen : maer hy bleef onachterhaelt .
Edi. Hoe ? waerom quam dees wichlaer dit niet mellen ?
Kre. Dat weet ick niet , en wil geen vonnis vellen
Van 't geen ick niet begrijp , noch kan verstaen.
Edi. Gy zoudt gewis by ieder danck begaen ,
Indien gy 't wist , en rustigh openbaerde.
Kre. Wat 's dit ? zoo 't my bekent waer , ick verklaerde
Dit stuck , en zoud't niet zwijgen , neen , ô neen.
Edi. 't En waer gy eerst met hem quaemt overeen ,
Noit zey hy dat ick Laius ley ter neder.
Kre. Of hy dit zeght , dat weetge : en ick wil weder
Uit u verstaen 't geenge uit my trecken wilt.
Edi. Doorzoeck het vry ; ick zal , wat tijt gy spilt ,
Noit moordenaer van Laius zijn bevonden.
Kre. Is zuster niet door trou aen u verbonden ?

Edi. Ick lochene geenſins het geen gy vraeght.
Kre. Bezitge niet een rijck met haer, en draeght
Den koningsſtaf gemeen met uw verkoren?
Edi. z'Is in 't bezit, als zy bedong te voren.
Kre. Zoo kan ick met geen recht de derde zijn.
Edi. Hier hapert nu uw trou in allen ſchijn.
Kre. Geenſins, zoo gy my hoort, als ick u hoorde.
Bedenck eerſt of oit heerſchluſt, menſch bekoorde
In ſtaetgevaer te leven, liever dan
Geruſt en ſtil te ſlaepen, verre van
Bekommering. gewis my zou niet luſten
Te heerſchen, en my zelven dus t'ontruſten.
'k Liet liever my gebiên, dat min bezwaert
Dan heerſchen. dit 's een recht gemaetighde aert.
'k Gebruicke nu door u wat ick begeere
Ganſch buiten zorgh. zat ick in ſtaet en eere,
Dan ſtontme veel te doen door dwang met pijn.
Hoe zoume 't rijck dan aengenaemer zijn,
Als heerſchen, en bevrijt zijn van verdrieten?
'k Ben niet zoo dwaes, of wil veel eer genieten
Het goet, dat my tot overwinſt gedijt.
Nu kieze ick al wat mijn gemoedt verblijt.
Nu mint my elck. nu loopenze om my draven,
Dat ick by uw gena hen magh hanthaven.
Hoe zoude ick dan door heerſchluſt, als berooft
Van zinnen, al dit heil zien over 't hooft?
Een boos gemoedt is onwijs in 't bejaegen.
Die raetſlagh liet ick nimmer my behaegen,
Zou niemant oock hanthaven in dat werck:
En eiſchtge klaer bewijs: vraegh Delfis kerck
Of ick niet recht die godtſpraeck u ontlede:
En vint gy dan 's waerzeggers mont, my mede,
Op valſcheit, en bedrogh, zoo ſtrafme vry
Aen 't leven, door veel ſtemmen, u, en my

Veroordeelt: maer leer kloeck u zelf miſtrouwen,
En my alleen hier ſchuldigh aen te houwen
Uit achterdocht: want hoe kan 't billijck zijn.
De bozen vroom te noemen, zonder ſchijn
En wettigh blijck; en weder, zonder reden,
De vroomen, als miſdadigen, te treden?
Een' trouwen vrient te bannen, is een quaet
By my zoo groot, als die zich zelf verraet,
En 't leven, dat wy 't allereêlſt waerdeeren.
Maer nu de tijdt zal 't ons op 't zekerſt' leeren.
De tijdt ontdeckt allengs den vroomen: maer
Een dagh alleen ſtelt boze in 't openbaer.
Rey. O koning, hy ſpreeckt recht. gy moet u hoeden
Te ſtruickelen door reuckeloos vermoeden.
Wie ſchichtigh recht, beklaeght zich licht te laet.
Edi. Als iemant ſnel door heimelijck verraet
Het rijck belaeght, moet mijn beraet niet draelen:
Want zit ick ſtil, zijn aenſlagh zal niet faelen:
Hy voert zijn loos beleit en kloeck beſluit,
My ten bederve en val, volkomen uit.
Kre. Wat eiſchtge dan, dat ick ten rijcke uit vliede?
Edi. Geenſins, maer ſterf in 't rijck: want ick verbiede
Dat gy 't ontvlught. *Kre.* wanneer bewijſtge wat
U ſtof geeft tot dien haet, op my gevat
Zoo dootelijck? *Edi.* zult gy my dan niet wijcken,
Noch zwichten voor 't gezagh van Kadmus rijcken?
Kre. My dunckt dat gy geenſins ten beſte raet.
Edi. 'k Beoogh mijn nut. *Kre.* en 't paſtme in dezen ſtaet
Dat ick my zelf bedachtzaem ra ten goede.
Edi. Maer gy zijt boos. *Kre.* en of gy 't niet bevroede?
Edi. My paſt nochtans 't gebiet, by elck ontzien.
Kre. Geenſins, zoo gy met onrecht wilt gebiên.
Edi. O ſtadt, ô ſtadt. *Kre.* Dees ſtadt behoort my mede.
Niet u alleen. *Rey.* gy koningen, houdt vrede.

Ick zie mevrou Jokaste uit 's konings hof,
Ter goeder tijt, hier aentreên, die dees stof
Van tweedraght zal wechneemen naer 't betaemen.
Iok. Rampzaligen, hoe weckt ge hier te zamen
Te reuckeloos dit stadtgerucht op straet?
Of schaemtge u niet, daer 't lant in arbeit gaet
Van zwaericheên, te razen, en krackeelen
Om uw byzondre en eigene verscheelen?
Mijn heer, naer 't hof: gy broeder, naer uw huis.
Verweckt om kleen belang geen lantgedruis.
Kre. Och zuster, och uw man, een hart moet yzen,
Betightme, en durf by andren my verwijzen,
Op dat men my strafschuldigh 't rijck uit stoot',
Of met een' glimp veroordeele ter doot.
Edi. 'k Beken dat ick vernam op welcke gronden
Hy mijnen staet belaeght door loze vonden.
Kre. De donder my, als een' verwaten, sla,
Quam ick, gelijck gy zeght, uw' stoel te na.
Iok. By Jupiter, mijn heer, mijn uitverkoren,
Geloof hem om dien dieren eedt, gezworen
By al de Goôn, in 't aengezicht van my,
En 't byzijn van dees gansche burgery.
Rey. O koning, ick verzoeck het, wil toch hooren,
En overweegh de zaeck wel rijp te voren.
Edi. Wat wiltge? dat ick voor hem wijcken zal?
Rey. Dat gy hem, noit gerekent in 't getal
Der dwazen, en die heiligh heeft gezworen,
Beschut, en houdt in eere naer behooren.
Edi. Weet gy wel watge wilt? *Rey.* dat weet ick, ja.
Edi. Wat is het dan? *Rey.* dat gy met ongena
Een' vroomen en onnooslen vrient om dingen,
Die doncker zijn, zoo schandelijck wilt dwingen
Het gansche lant te ruimen. *Edi.* weet dan vry,
Wanneerge dit met ernst verzoeckt van my,

Bestaetge zelf my uit het lant te jagen.
Rey. By al de Goôn, en 't licht van Febus wagen,
Dit drijf ick niet, of moet, van Godt en al
Mijn vrienden droef versteecken, gaen ten val,
Is dat mijn wit: maer 't jammer, en de smerte
Des vaderlants quetst my zoo diep in 't harte,
Oock dat dit quaet uit uwen boezem vloeit,
En d'eerste elende aldus noch wast en groeit.
Edi. Hy ga dan heene, en moet ick gansch bederven,
En, schendigh uit mijn rijck verdreven, zwerven,
Ick eere noch uw aenzicht, dat gy wascht
In tranen, maer versma dien snooden gast:
Want waer hy is, mijn haet zal op hem kleven.
Kre. Gy blijft verhardt, al schijntge toe te geven:
Maer zwaerder viel 't gaeft gy uw gramschap toe:
Want zulck een aert streckte eerst zijne eige roe.
Edi. Vertreck, ga heen: gy hoort wat wy u heeten.
Kre. 'k Zal heengaen, en by u, op my gebeeten,
Versmaet zijn, doch by 't volck niet ongeacht.
Rey. Mevrou, waerom vertoeftge door uw maght
Hem uit het hof, en uw gezicht te leiden?
Iok. Byzonder nu ick klaer verneem in 't scheiden
Hoe jammerlijck het hier gelegen is?
Rey. Een ongelijck gevoelen, ongewis
En los, is hier gerezen onder 't spreecken.
Onbillijcke beschuldigingen breecken
Mijn hart van rouw. *Iok.* komt dit van wederzy?
Rey. Ja zeker. *Iok.* en wat broght een ieder by?
Rey. Ick heb genoegh, genoegh: nu alle staeten
In lijden zijn, is 't beter dat wy 't laeten
Daer zy 't gespreck by lieten, en den strijt.
Edi. Gy ziet waer toe uw drift vervalt, die zijt
Of gaet voor vroom, en in dit bitter lijden
Ontsteltge noch mijn' geest, en laetme glijden.

Rey. O ko-

Rey. O koning, ick zey menighmael voorheen,
'k Most onwijs zijn, en afgedwaelt van reên
En recht begrijp van 't nut des staets te weeten,
Begaf ick u, in zulck een' last gezeten:
Want gy hebt volck, en vaderlant, verdruckt
Van jammeren, geredt, den noodt ontruckt,
Zoudt gaerne, was 't in uw vermogen, heden
Uw ampt en staet met eere en deught bekleeden.
Iok. By Jupiter, ô koning, zeghme voort:
Hoe zijtge dus afgrijsselijck gestoort?
Edi. 'k zal zeggen [want ick eere u boven allen,]
Wat Kreon voor een' raet, naer zijn gevallen,
Nam tegens my. *Iok.* verhael 't, zoo 't u behaeght,
Indien gy hem rechtvaerdigh hebt beklaeght.
Edi. Hy zeght ick dorst vorst Laius nederleggen.
Iok. Zeght hy 't uit zich? of uit een anders zeggen?
Edi. Tiresias, die schelm, vlieght van zijn hant,
Geeft elck dit in den mont door 't gansche lant.
Iok. Al wat gy van u zelven zeght laet vaeren,
En hoor my: leer dat geen, hoe rijp van jaeren,
Geen sterflijck mensch waerzeggery verstaet.
Dit zultge uit my verneemen in der daet:
Want Laius liet voorheen 't orakel spreecken,
In Delfis kerck: dit laet ick hier nu steecken,
Behoudens dat ick zegh hoe hy verstont,
Uit Godt Apol, of uit zijn Priesters mont,
Dat hy, gelijck het lagh by nootlots orden,
Van zijnen en mijn' zoon vermoort zou worden:
En zoo de faem ons aenbroght, als iet waers,
Is Laius van uitheemsche moordenaers
Verslagen, op een' dryspronġ: maer den jongen,
Dry dagen out omtrent, liet hy, gedrongen
Van zorge, met een koorde door elck been
Geslagen, van de dienaers ergens heen,

Bezijden 's weeghs, op woeste bergen draegen.
Doch Godt Apol, berechter op uw vraegen,
Heeft op die wijs geensins te weegh gebraght,
Volvoert dat zich de zoon door vaderslaght
Vergrijpen zou; noch Laius, bang voor 't sneven,
Dat hem zijn zoon zou brengen om het leven.
Dies, schoon dit van 't orakel wert gespelt,
Zijt hierom niet bekommert, noch ontstelt:
Want Godt kan naer zijn wijsheit licht ontdecken
't Geen hy verstaet tot nodigh heil te strecken.

Edi. Mevrou, hoe wort mijn ziel en geest ontstelt,
Nu ick verneeme en hoör wat gy vertelt!

Iok. Wat kommer perst u dus ontstelt te spreecken?

Edi. Uit uw verhael is ons dan klaer gebleken
Dat Laius op een' dryssprong wert ontzielt.

Iok. Dit wert gezeght, en duurt. *Edi.* En waer geviel 't?

Iok. In Focis, daer de wegen vry en open
Van Delfis en van Daulis t'zamenloopen.

Edi. Hoe lang geleên? wanneer gebeurde dit?

Iok. Recht eer gy raeckte op stoel, in 's lants bezit,
Quam deze stadt die droeve maer te hooren.

Edi. O Jupiter, wat hebtge my beschoren?

Iok. Wat schiet u in het hooft, dat gy dus vreest?

Edi. Ay, vraeghme niet. maer hoe was hy van leest?
Hoe oudt was hy? *Iok.* Heel groot: het haer aen 't grijzen:
Van opzicht u niet ongelijck. *Edi.* Nu rijzen
Mijn haeren: want ick duchte voor mijn ziel,
En dat mijn vloeck onweetende op my viel.

Iok. Wat zeghtge? ick zie, ô koning, met medoogen,
Verbaest van schrick en angst, u onder d'oogen.

Edi. Hoe beeft mijn hart, van vreze dat misschien
Tiresias te verre heeft gezien!
Doch klaerder zult gy my dit stuck verklaeren,
Zoo gy my noch een zaeck wilt openbaeren.

Iok. Ick

Iok. Ick schricke me. wat vraeghtge noch? gewis
Is 't my bekent, 'k zal zeggen als het is.
Edi. Ging hy langs 't velt alleen met dry of vieren,
Of volghde hem een lijfstoet van staffieren,
Gelijck een' vorst en koning voeght voor al?
Iok. Zy waren vijf te zamen: in 't getal
Was een heraut, en Laius op een' wagen
Reedt heene. *Edi.* och, och, 't begint hier op te daegen.
Maer wie heeft u dees tijding aengebraght?
Iok. Een dienaer, die het nau ontliep met kracht.
Edi. Is dees oock t'huis, en by der hant te krijgen?
Iok. O neen: maer toen hy u ten troon zagh stijgen,
Na Laius doot, greep hy my by de hant,
En badme of hy moght trecken op het lant,
Om daer het vee te hoeden in woestijnen,
En zelden hier ten hove te verschijnen.
'k Gaf hem verlof, die waert was grooter eer.
Edi. Bestel dat hy hier haestigh wederkeer'.
Iok. Het zal geschiên: maer zeghme eens: om wat reden?
Edi. Ick ben beducht, en vreze 'k hebbe heden
Te veel gehoort, en wil dees zaecken klaer
Naspooren. *Iok.* Hy zal haest verschijnen: maer
Magh ick het geen u pijnight nu niet hooren?
Edi. Ick zal 't u niet verbergen, mijn verkoren,
Naerdien ick schier mijn wit beschieten kan.
Want wien zoude ick dit liever melden dan
Aen u, nu ons dit lot is toegevallen?
Mijn vader, een Korinter, en by allen
Zoo groot geacht, was Polybus genaemt,
En Merop hiet mijn moeder. ick befaemt,
Was in de stadt, by al de burgerye,
Gezien, tot dat my dit ['t welck ick belye
Verwondrens waert,] gebeurt, maer mijnen staet
Niet paste: want een heer, door overdaet

Van dranck vervoert, ſteeckt op, vaert uit, en laſtert,
En ſcheltme voor een' vondeling, een' baſtert.
Ick, dus gehoont, verkropte 't nau dien dagh:
Maer 's andren daeghs genaeckte ick met beklagh
Mijn' vader, en vrou moeder, ondertaſte
De zaeck: en zy, dewijl men my belaſte
Met dit verwijt, vergramden, meer dan oit
Voorheene, op hem, die dit had uitgeſtroit:
En ick, hoewel mijne ouders my beminnen,
Krop dit verwijt in mijn gemoedt, van binnen
Vol hartewee. ick reis naer Delfis kerck
Zoo ſtil, dat geen der ouderen het merck':
En Godt Apol, wiens antwoort ick quam hooren,
Voorſpeltme niets, uit zijne donckre kooren,
Dan ſchricklijkheên, en jammer, en hoe 't lagh
By nootlot, dat ick noch mijn' bruiloftsdagh
Zou vieren, en in moeders echt my mengen,
Een gruwzaem krooſt by haer ter weerelt brengen.
Vermoorden zelf mijn' vader, die my teelt.
Ick, die my al dees ſchricklijckheên verbeelt,
Sloot, dus gedreight van mijn geboorteſtarre,
Korintenlant t'ontwijcken, en heel verre
Van daer te vliên, om dit ſchandael t'ontgaen,
Het welck ick uit Apollo had verſtaen.
'k Vertrecke, en koom, [zoo 'k heb uit u vernomen,]
Daer Laius is vermoort, en omgekomen:
En toen ick nu ['k beken het u recht uit,]
Ter plaetſe quam, daer zich de dryſprong ſluit,
Bejegentme een heraut, en op een' wagen,
Een oude [zoo gy my hebt voorgedraegen,]
Van runderen getrocken. dees beſtaen
My uit den wegh te drijven, en te ſlaen.
Ick toornigh, ſla den voerman, die braveerde,
My uit den wegh te rugge ſtiet, en keerde:
En

En d'oude sloeghme, als ick quam tot hem treên,
Met kracht op 't hooft, wel tweemael achter een,
Wert ruim betaelt met mijnen staf geslagen
In eene reis, dat hy steil uit den wagen
Ter aerde stort: voorts velde ick al den stoet.
Indien ick nu een spruit ben uit het bloet
Van Laius, waer is ergens zulck een snode
Als ick? wat mensch leeft zoo gehaet van Gode,
Nu my geen vreemde of burger bergen moet,
Noch staen ter spraecke? elck stootme met den voet
Ten huize uit. 'k heb met zweeren al de vloecken
Op mijnen hals gehaelt door 't onderzoecken.
Geen ander, maer ick zelf heb dit verweckt,
En 't bed des doôn met deze hant bevleckt,
Waer door hy quam te sneven. wie is bozer?
Of ben ick noch, by wien geen godelozer
Geleken wort, niet heel en al besmet?
Is 't vliedens tijt? ick balling uitgezet
Zal vaderlant noch vrienden met mijne oogen,
Na dezen dagh, niet meer aenschouwen mogen.
Moet ick slechts niet mijn moeders bruitbed flus
Ontheiligen, en zelf oock Polybus,
Mijn' vader, die my teelde, en won, en voede,
Ombrengen? of sluit hy niet als een vroede,
Die zeght dat my fortuin dit overzent?
O oppergoôn daer boven, keert en went
Het zoo, dat ick dien dagh niet magh beleven,
Maer eer den geest en lesten dootsnick geven
Dan mijne ziel zoo schendigh wert besmet.

Rey. Dit hooren valt verdrietigh: doch ontzet
U niet, noch geef den moedt niet gansch verloren,
Voor dat gy komt bescheit uit hem te hooren.

Edi. Dees hoop schiet my noch over, anders geen,
Dan dat ick wacht bescheit uit 's herders reên.

 Iok. En

Iok. En als hy komt, wat wiltge dan toch maecken?
Edi. 'k Zal 't zeggen. ſpreeckt hy dan van deze zaecken
Als gy, zoo ben ick vry van dezen moort.
Iok. Wat hebtge uit my voornaemelijck gehoort?
Edi. Gy zeght hy melt dat dees van moordenaeren
Is omgebroght. zoo hier veel ſchelmen waren,
Hebbe ick hem niet vermoort: dewijl een man
In veelen niet gerekent worden kan.
Maer zoo een man alleen hem heeft verſlagen,
Kan elck met recht van manſlaght my beklaegen.
Iok. Hou dit voor vaſt. oock kan hy nimmer dat
Veranderen, het welck de ganſche ſtadt,
Niet ick alleen, gehoort heeft met haere ooren:
En wijckt de knecht van 't geen hy ſprack te voren,
Noch ſpreeckt hy van vorſt Laius doot niet recht,
Gelijck Apol te Delfis had gezeght,
Dat hem mijn zoon moſt doôn: nu liet dees 't leven
Voorheene, en quam voor 's vaders doot te ſneven:
Dies ickme aen geen waerzeggery vergaep.
Edi. Gy ſpreeckt zeer wel: doch zent om hem een' knaep.
Verzuim dit niet. *Iok*. 'k zal 't doen: maer treênwe binnen:
'k Wil zonder uw behaegen niets beginnen.

I. KEER.

OCh, ofme 't nootloot gunnen wou
Dat ick d'eerwaerdigheit en trou
Der heilge ſpreucken, en elck werck
Volbroght, van 's hemels wetten ſterck
Bezegelt, en die overal
Ontfangen zijn, als hemelval,
En Godt den vader anders geen'
Voor oirſprong kennen: daer niet een
Der ſterfelijcken deel aen hadt:
Daer tijt noch ouderdom op vat.

I. TEGENKEER.

Het onrecht baerde dwinglandy,
Die reuckloos packt haer rovery,
En wat men inhaelt met gewelt:
En, als zy zit in top gestelt,
Nootwendigh neêrstort uit haer' staet,
Dewijlze slimme gangen gaet.
Ick bidde Godt dat hy dit pleit
Der stadt niet tot ons onheil scheit:
Want om te raecken uit dees klem
Laet ick hem gaerne d'eerste stem.

II. KEER.

Wie 't heiligh recht met werck of woort
Schoffeert; en geensins eert, als 't hoort,
Noch weiniger des hemels raet,
Vervalle elendigh van zijn' staet,
Zoo hy bekoort van snoode min,
Noch vlamt op schandelijck gewin,
Het hart van geen godtloosheit spaent,
De hant, moetwilligh en verwaent,
En zonder vreze voor Godts troon,
Durf slaen aen dingen, hem verboôn.
Wat mensch, vergeet dees al zijne eer,
Bedwingt door reden zijn geweer,
Als ondeught stout in staet blijft staen?
Wat lust het my ten rey te gaen?

II. TEGENKEER.

Men heeft dan echter geene reên
Godtvruchtiglijck naer Delfis heen,
Het hart van Grieckenlant, voortaen
By Godt Apol om raet te gaen,

 Noch

Noch naer Olympia, 's lants wijck,
Zoo niet de waerheit ieder blijck.
O Jupiter, verstaetge dit,
In 't albestierende bezit,
't Welck eeuwigh duurt; betoon in 't endt
Dat u dees dingen zijn bekent:
Want Godt Apolloos eer heeft uit,
En Delfis overout besluit,
Gespelt aen Laius in zijn kracht:
Leght in den gront, en gansch veracht.

Iok. Lantsheeren, ick nam voor een' geur te branden,
Met wieroock en kerckkransſen in de handen,
Ten offer naer der Goden kerck te treên:
Want Edipus wort van zorghvuldigheên
En veelerley bekommeringen kraftigh
Gedreven, en hy draeght zich niet manhaftigh,
Gelijck het voeght een' man, die al 't verleên
En wat'er voor de hant is tegens een
Kan weegen, maer hangt gansch aen quaede maeren,
Die enckel schrick in zijn gedachten baeren.
Dewijl dan al mijn onderwijs niet baet,
Neem ick, Apol, u tot een' toeverlaet,
Als allernaeste, op datge mijn gebeden
Verhoorende, ons, dus droevigh aengestreden,
Wilt redden: want wy vrezen algelijck,
Naerdienwe zien den stierman van het rijck
Dus moedeloos. *For*. gy heeren, kuntge ons wijzen
Waer 's konings hof en hooge tinnen rijzen?
Doch zeght vooral, zoo gy het trouwen weet,
Waer hy zich houdt. *Rey*. daer toont zich 't hof zoo breet.
Hy zelf, ô gast, is binnen, 's volx behoeder,
En dees mevrou is zijner kindren moeder.

For. Ick bid dat al haer doen tot heil gedy,
En datze altijt verheught verkeere by

Ge-

Geluckigen, dewijl hy is haer gade.
Iok. O gast, ick wensch u zegen en genade,
En welvaert om dien aengenaemen groet.
Maer zeghme: wat's uw bootschap? op wat voet
Verschijntge hier? *Bo.* uw' heere, en 't hof ten goede.
Iok. Wat goet? zegh op, dat ick het klaer bevroede,
En uit wat hoeck gy herwaert komt dit pas.
For. Ick koome van Korinthe. 'k zal 't u ras
En met een woort beknopt en kort verklaeren.
'k Breng teffens u heel blijde en droeve maeren.
Iok. Wat 's dit gezeght? wat twijfelachtigheit
Van spraeck is dit. *Bo.* ick spreeck, gelijck men zeit
In Isthmus, dat hem 't volck zal koning kroonen.
Iok. Wat 's dit? bezit dan Polybus de troonen
Van 't rijck niet in zijn' ouderdom? *For.* neen wis,
Want hy al doot, en oock begraven is.
Iok. Wat zeght gy, bode? is Polybus verscheiden?
For. Is 't valsch, zoo sla de moort my. *Iok.* zonder beiden,
Staetjoffer, voort. wat toeftge dit terstont
Uw' koning aen te zeggen? Delfis mont,
Apolloos mont, waer zijn uw wichleryen?
Want Edipus, beangst voor lange tyen
Dat hy dien man moght dooden, al te snoot,
Wert balling, en vorst Polybus is doot,
Zijn eigen doot gestorven, niet verslagen
Van Edipus, gelijck men hoort gewagen.
Edi. Jokaste, mijn getrouwe gemaelin,
Wat roeptge my by u door 't hofgezin?
Iok. Ick bidde u hoor dien man eens met verblyen.
Waer blijven nu die schoone wichleryen?
Edi. Dien man? wie is 't? wat tijding of hy heeft?
Iok. O Polybus is doot. uw vader leeft
Niet meer. hy brengt dit uit Korinthe mede.
Edi. Wat zeghtge, gast? verhael my deze rede

Bo. Moet ick 't u eerſt verkundigen : zoo weet
Hy is al doot. *Edi.* door laegen, ofte leedt,
Of kranckheit? *Bo.* hy quam langkſaem aen zijn ende,
Stockout, en af. *Edi.* zoo is hy, vol elende,
Dan overleên aen teering? *Bo.* op zijn tijt,
Gelijck de menſch van ouderdom verſlijt.

Edi. Wat gaepenwe, och, naer wichelende altaeren,
En voglezang, die ons vergeefs bezwaeren
Met vaderſlaght! mijn vader leght al neêr
En doot in 't graf. wy trocken geen geweer,
En ſtaen noch hier. miſſchien ſloegh hy aen 't quijnen
Om my te zien, zoo moght met reden ſchijnen
Dat ick hem holp om hals: nu is hy heen,
En nam al wat men ſpelde, lang geleên,
Met zich in 't graf: en al 's waerzeggers blaffen
Is ydel, en heeft niets met hem te ſchaffen.

Iok. Heb ick u dat niet lang voorheen geſpelt?

Edi. Gy ſpelde 't: maer ick wert van ſchrick beknelt.

Iok. Laet vaeren dan al wat uw hart doet gruwen.

Edi. Betaemtme niet mijn moeders bedt te ſchuwen?

Iok. Wat vreeſt de menſch, die vlack en onder leit,
Van 't avontuur beheerſcht? voorzienigheit
Heeft in een zaeck, die vaſt gaet, niet te ſpreecken.
Beſt zoo men kan geleeft, niet omgekeecken.
Gy hebt geen reên te vrezen moeders echt.
Veel hebben zich in hunnen droom geleght
Aen moeders zy: doch hy verſleet zijn dagen
Met luſt, die dit hadde in den wint geſlagen.

Edi. Dat 's wel gezeght van u, zoo 't vrouwenbeelt
Niet leefde, dat my baerde, en heeft geteelt:
Maer nu dit leeft, zoo ick met angſt vermoede,
Is 't noodigh ſtaêgh te leven op mijn hoede.

Iok. Uw vaders graf is 't oogh, dat voor u waeckt.

Edi. 'k Beken 't: maer leeftze, ick ducht mijn ramp genaeckt.

For. Ay,

For. Ay, zeghme eens, om wat vrou leeft gy in vrezen?
Edi. Om Merope, des konings vrou voor dezen.
For. En om wat reên bekommertge u om haer?
Edi. Apollo dreight my ſchrickelijck en zwaer.
For. Magh 't zijn gezeght? of magh het niemant hooren?
Edi. Genoegh. Apol heeft my geſpelt te voren,
Dat ick, beſmet door moeders bed en trou,
In vaders bloet mijn handen verwen zou:
Weshalve ick bang Korinthe heb begeven,
Om verr' van huis in veiligheit te leven.
Al dientme 't luck, geen hart wort zoo door 't licht
Verquickt, als door der oudren aengezicht.
For. Zoo zworſtge uit vreze, in ballingſchap verſchoven?
Edi. Om vader niet van 't leven te beroven.
For. O koning, of ick u ontſloegh van ſmert,
Als een die u beminne uit al mijn hart?
Edi. Ick zou dees deught miltdaedigh u beloonen.
For. Voornaemlijck koom ick herwaert om te toonen
Dat mijne komſt magh tot uw heil beſlaen.
Edi. 'k Zal evenwel niet naer mijne ouders gaen.
For. O zoon, gy weet niet hoe het is gelegen.
Edi. Zeghme, oude man, om Godts wil niet 's verzwegen.
For. Zoo gy hierom uw huis ſchuwt, dus ontſtelt.
Edi. 'k Vrees dat Apol my waerheit heeft geſpelt.
For. Vreeſt gy u aen uw ouders zelfs te ſmetten?
Edi. Dat is 't: dat maentme angſtvalligh op te letten.
For. Gy vreeſt vergeefs, en zijt vergeefs vervaert.
Edi. Waerom vergeefs? zy hebben my gebaert.
For. Vorſt Polybus beſtaet u in geen deelen.
Edi. Wat zeghtge? quam my dees niet voort te teelen?
For. Niet meer dan my: beide even na. *Edi.* hoe dan?
Een vader is die nergens vader van?
For. Hy teelde u niet, noch ick: hier gelt geen roemen.
Edi. Hoe plagh hy my dan zijnen zoon te noemen?

For. 'k Schonck u weleer aen hem met deze hant.
Edi. Beminde hy dan dus het vreemde pant?
For. By mangel van 's rijx oir wert dit verzonnen.
Edi. Kocht gy my dan? of hebtge my gewonnen?
For. Ick vont u by Citheron in een bosch.
Edi. Hoe quaemtge daer in eenzaemheit zoo los?
For. Ick weide 't vee omtrent dien bergh, en verder.
Edi. Gy dwaelde heene en weder, als een herder?
For. Uw herder en behoeder in die stont.
Edi. Wat onheil trofme, als gy my redde, en vont?
For. Dat kan uw voet u levende openbaeren.
Edi. Helaes, gy brengt ons oude en quaede maeren?
For. 'k Verloste u van de koort om voet, en been.
Edi. O windelsmaet, wat leedt ick teêr en kleen!
For. 't Geval heeft u dien naem met recht beschoren.
Edi. Van vader, of van moeder? ay laet hooren.
For. Ick weet niet: die u broght heeft lucht hier af.
Edi. Vondt gy my zelf, of een die my u gaf?
For. Een herder quam u eerst aen my bestellen.
Edi. Wie is 't? kunt gy dees herders naem niet spellen?
For. Men zeide hy was Laius dienstverwant.
Edi. Van Laius, eer de koning van dit lant?
For. Al recht: het was zijn herder, hier gezeten.
Edi. Of hy noch leeft, dat ick 't uit hem magh weeten?
For. Dit wort u uit een' lantzaet best bekent.
Edi. Is niemant van u allen hier omtrent,
Die kennis van dien herder heeft gekregen,
Hem zagh in stadt, of vont op ackerwegen,
Die melde ons dit, dewijl 't de tijt vereischt.
Rey. Ick denck niet dat hy om een ander peist
Dan om den man, dien, op het lant gezeten,
Gy zoecken liet? dit zal mevrouw best weeten.
Edi. Mijn koningin, weet gy oock of hy 't is,
Daer dees van spreeckt, en uit zijn wildernis

Ontbo-

Ontboden wert, om hier in 't hof te komen?
Iok. Wie 't is daer dees van ſpreeckt? zet al dit ſchroomen
Uit uwen zin, en laet dit ongedacht.
Edi. Geenſins: bevind ick 't merck, 'k zal mijn geſlacht
Niet laeten kloeck en wacker op te ſpeuren.
Iok. By Jupiter, 't zal nimmermeer gebeuren
[Indienge voor uw leven zorge draeght,]
Datge onderzoeckt, daer 't hof nu van gewaeght.
Genoegh is 't dat ick my dus vinde in pijne.
Edi. Hou moedt, ſchoon ick een ſlaef te wezen ſchijne,
Al quaem het van de derde moeder; gy
Zijt hierom niet te minder in waerdy.
Iok. Geefme evenwel gehoor, en laet dit blijven.
Edi. Geenſins: ick zoeck dit ernſtigh door te drijven.
Iok. Denck dat ick u ten beſte ra met reên.
Edi. Dat beſte brack my bitter op voorheen.
Iok. Rampzaelge, ging uw kennis nimmer verder.
Edi. Een onder u ga heene, en hael dien herder.
Laet deze trots braveeren op haer bloet.
Iok. Rampzaelge, ick voere u anders niet te moet,
Dan dit alleen. *Rey.* hoe? waerom gaetze heenen,
Bedruckt, en bang met jammeren en ſteenen?
Dit zwijgen is een voorſpoock van iet quaets.
Edi. Dat voorſpoock zy zoo 't wil: ick wil de plaets
Van mijn geboorte en afkomſt naeckt ontblooten:
Al ben ick uit een' laegen ſtam geſproten.
Dit trotſe wijf wort mooghlijck op my gram
En ſchaemroot om d'oneêlheit van mijn' ſtam.
Ick ſchatme een' zoon van vrou Fortuin gezegent,
En ſchroom niet eens wat laſter my bejegent.
Fortuin heeft my, haere afkomſt, voortgebraght,
De tijt, van kleen, in top gevoert met maght:
Dies ick, dus verr' geſtapt, geenſins zal ſchroomen
t'Ontdecken uit wat ſtamme ick ben gekomen,

KEER.

CItheron, ſpel ick met mijn' mont
De waerheit, zonder faelen,
U zal, eer noch de morgenſtont
U morgen komt beſtraelen,
Klaer blijcken wie de moeder zy
Van koning Edipus, dien wy
Op zulck een blijck vereeren
Met rey en zangen onverſaeght,
Het welck mijn' koningh wel behaeght.
Dit 's, Febus, uw begeeren.

TEGENKEER.

O zoon, wie heeft u voortgebraght;
Een van 't getal der Goden,
Of berghmaeght, die met Pan vernacht?
Want bergen Godtheên noden:
Of was 't Merkuur op zijn' Cylleen?
Of teelde Bacchus, u voorheen
By eene der Godinnen
Van Helikon, met groen bekranſt,
Waer mê hy gaerne zingt en danſt,
Verſlingert op het minnen?

Edi. Kan ick, eer wy by een vergadert zijn,
Van d'oude mans iet giſſen uit den ſchijn,
Zoo duncktme ick zie den herder hier vergaêren,
Daer wy voorheene om wenſchten: want zijn jaeren
Beſtemmen 't, en gelijcken dezen man;
Byzonder, zoo mijn oogh recht kennen kan
Mijn dienaers, die den ouden herwaert leiden.
Miſſchien kent gy hem beſt, en zult ons ſcheiden,
Als die den man eerſt elders hebt gezien.

Rey. Ick ken hem. dit was Laius herder, dien

Hy

Hy vont zoo trou als iemant in zijn ſtallen.
Edi. Korinter, hoor: ick vraegh u eerſt voor allen:
Is dit de man, van wien gy ons vermelt?
For. Dat is hy, die hier aenkomt uit het velt.
Edi. Gy oude man, zie herwaert, en geef reden
Op mijne vraegh. waert gy al lang geleden
In Laius dienſt? *Her.* 'k was ſlaef op 's konings goet,
Doch niet gekocht, maer huisknecht opgevoedt.
Edi. Wat was uw werck? wat hebtge meeſt bedreven?
Her. Het kleene vee gehoedt, ſchier al mijn leven.
Edi. In welcke ſtreecke onthieltge u wel bekent?
Her. Rondom den bergh Citheron, daer omtrent.
Edi. Gy kende of zaeght dien man omtrent die ſtreecken?
Her. Wat deed hy? van wat man valt hier te ſpreecken?
Edi. Van dien? of was 't dat gy hem elders vondt?
Her. Ick kan het niet bedencken zoo terſtont.
For. Heer koning, 't is niet vreemt. 'k zal onverdroten
Al wat hem door de jaeren is ontſchoten
Vernieuwen: want ick weet het zal hem voort
Invallen, als hy van Citheron hoort,
Den herdersbergh, daer hy twee kudden weide,
Ick eene kudde, en nimmer van hem ſcheide,
Dry maenden, al den zomer, van de lent
Tot in den herfſt: en toen het dreigement
Des winters ons allengs quam overvallen,
Dreef ick het vee weêrom naer mijne ſtallen,
En hy zijn kudde in Laius koy, met riet
Gedeckt. is 't waer het geen ick zegh, of niet?
Her. 't Is lang geleên, en waerheit, geene leugen.
For. Nu zegh ons oock met een: magh 't u niet heugen
Dat gy me een kint beſtelde, op dat ick 't zou,
Gelijck mijn' zoon, opvoeden vroom en trou.
Her. Wat 's dit? waerom zoeckt gy dit naer te ſpooren?
For. Dit 's hy, toen noch een kint, en eerſt geboren.

Her. Looptge in uw doot? waeromme zwijghtge niet?
Edi. Beſtraf geenſins den ouden: want hy ſchiet
Geen woorden uit, zoo ſtrafbaer als uw rede.
Her. Mijn goede heer, wat of ick u miſdede?
Edi. Gy ſpreeckt van 't kint niet klaer, gelijck hy wil.
Her. Hy weet niet wat hy zeght, en zweegh beſt ſtil.
Edi. Zeght gy 't niet met gemack, men zal 't u leeren.
Her. Een' ouden ſlaen? dat zou den hemel deeren.
Edi. Is hier geen die hem knevel? boeit hem vry.
Her. Ick arme man, wat eiſchtge toch van my?
Edi. Gaeft gy hem niet het kint, gelijck wy vraegen?
Her. Ick gaf 't. och had my toen de moort geſlagen.
Edi. Dat zal geſchiên: of melt de zaeck recht uit.
Her. 't Zal eer geſchiên, wort u dit klaer beduit.
Edi. Dees man, zoo 't ſchijnt, zoeckt niet dan wederſtreven.
Her. Geenſins, ick zegh: 'k heb hem het kint gegeven.
Edi. Was 't uw? of quam 't van iemants anders hant?
Her. 't Was mijn niet: maer ick kreegh 't van een' op 't lant.
Edi. Van burgerye? of ergens van een' herder?
Her. Ay vraeghme niet: ick bidde u vraegh niet verder.
Edi. Vraegh ick 't noch eens, 't zal u niet wel vergaen.
Her. 't Was Laius kint, indien gy 't wilt verſtaen.
Edi. Zijn dienaers of zijn eigen zoon? laet hooren.
Her. Indien ick 't zegh, 't is erger dan te voren.
Edi. Voor my, die 't hoor: noch luiſter ick gewis.
Her. Men zey, het was zijn zoon: die binnen is
Mevrou zal licht hoe 't leght u naeckt ontleden.
Edi. Gaf zy het u? *Her.* zy gaftme. *Edi.* en om wat reden?
Her. Op dat ick 't om zou brengen. *Edi.* 't geen zy baert?
Her. Uit vreze voor Apol, die heur bezwaert.
Edi. Wat was dit toch? *Her.* gelijckwe momplen hoorden,
Dit zoontje zou zijne ouders noch vermoorden.
Edi. En waerom gaeft gy 't aen dien ouden man?
Her. Medoogen was hier d'eenige oirzaeck van.

Ick

Ick hoopte dat het in 't geboortgewefte
Des ouden mans zou fchuilen: doch ten lefte
Heeft hy het tot een fchricklijck quaet behoedt:
Want zoo gy fproot uit koning Laius bloet,
Als Forbas zeght, zijt gy tot ramp geboren.
Edi. Helaes, dit blijckt. helaes, ick ben verloren.
O zon, 'k zie u voor 't left, die my verveelt!
Onwaerdigh van mijne ouderen geteelt,
Heb ick hun bed, dat my niet voeght, gefchonnen,
Om hals gebroght de geenen, die my wonnen.
Rey. O menfchelijck geflacht,
Hoe luttel zijt gy nu by my geacht,
Geduurende dit leven!
Wat menfch wert van Fortuin oit meer verheven
Dan dees, in fchijn geen menfch!
Hoe fnel viel 't lot hem tegens zijnen wenfch!
Uw voorbeelt leert te druckigh,
O Edipus, dat niemant is geluckigh:
Want gy, zoo hoogh in fpoet,
Gebruickte uw heil in weelde en overvloet.
Toen gy met Godt zoudt teugelen
De maeght, met klaeu gewapent, en met vleugelen;
Al 't lant behoên voor moort;
Quaemtge in 't bezit, en voerde 't hooghfte woort,
Beheerfchte Thebes vefte
Met eere en prijs, de groote ftadt ten befte:
En nu, wat hooren wy!
Wat menfch was oit elendiger dan gy,
Die, naer men roept en mompelt,
Leght over 't hooft in fchande en fchult gedompelt!
O Edipus, befaemt
Zoo wijt en verr', hoe zitge nu befchaemt,
Die moeders fchaemte ontbloote,
En blint mifbruickte uw vaders bedgenoote,

Tot dat de tijt, die 't zagh,
Uws ondanx, dit in 't endt broght aen den dagh,
Dees huwlijxschennis doende,
En u den man en zoon van moeder noemde!
O Laius arme zoon,
Ick wenschte u niet te zien in dezen hoon.
'k Beklaegh uw ramp met smerte,
Uw ongeluck, uit een medoogend harte.
Wat droegh ick moedt weleer
Op u: nu sla ick 't aenzicht schaemzaem neêr.

Bo. O gy die hier in d'alleropperste eere
Gestelt zijt, wat zult gy van uwen heere
Niet hooren! wat voor gruwelen niet zien!
Wat droefheit komt u over; zoo misschien
Gy Labdakus geslacht noch zijt genegen!
Want naer my dunckt, noch Fasis, verr' gelegen,
Noch Ister kan afwasschen smet en vlack,
Hier in het hof verborgen onder 't dack,
Die, reedt om voor elx ooge in 't licht te raecken,
Met wil begaen of niet, hem gansch mismaecken:
Doch quaet met wil bedreven smert wel meest.

Rey. Hier mangelt niets aen 't geen men heeft gevreest,
En ons nu blijckt, of 't luit ten hooghste afgrijsslijck.
Wat tijding klampt gy noch op deze, al t'yslijck?

Bo. Om u beknopt te melden 't geen ick weet.
Jokaste is al om hals, tot ieders leedt.

Rey. Wie broghtze om hals, d'onzaelge in alle deelen?

Bo. Zy holp zich zelf van kant, en dat by veelen
Meest wort beklaeght, is dat men niet vernam
Noch zagh hoe zy tot zulck een ende quam.
'k Zal evenwel u, naer mijn beste onthouwen,
Het deerlijck endt der droeve ziele ontvouwen.
Mevrou, vergramt ten drempel opgetreên,
Vloogh daetelijck naer 't bruitsbed, daerze alleen,

Na'et ſluiten van het ſlot en kamerdeuren,
De vlechten van het hooft begon te ſcheuren
Om Laius, lang geſtorven, riep met kracht,
Den eerſten man weêr ophaelde, en gedacht,
En d'oirzaeck van zijn doot, zich, zonder hoeder,
Beklaeghde, als een verlaete en droeve moeder
Voor haeren zoon tot zulck een kinderteelt;
De dubbele echt, en 't bruitsbed zich verbeelt;
Hoeze uit een' man zich mannen baerde, en kinders
Uit kinderen, al ſtof tot zoo veel hinders.
Of zy 't hierop beſtorf, dat weet men niet:
Want Edipus al jammerende ſchiet
Ter kamer in, waer door wy niet aenſchouwen
Haer ongeval, maer d'oogen ſtadigh houwen
Gehecht op hem, die heene en weder liep.
Hy vloogh al voort met groot miſbaer, en riep
Geweer, geweer ons allen toe, en vraeghde
Waer hy zijn vrou en moeder, de beklaeghde,
De moeder van zijn kindren, vinden moght.
Terwijl hy raeſt, 'k weet niet wat Godt hem broght
Tot kennis: want hem niemant van ons allen
Dit wees hy ſchreeude, als waer hy overvallen,
Van iemant voortgeruckt in dit rumoer.
Hy loopt met kracht de deuren op den vloer,
De hengſels uit de poſten, datze boogen.
Zoo komt hy dol ter kamer in gevlogen,
Daer wy, helaes, de koningin, ô ſtrijt!
Zien hangen aen een' koort geknoopt. hy krijt
Haer ſchricklijck aen, met opgeſpalckte blicken,
Pooght flux de koort van haeren hals t'ontſtricken,
En worpt zich op den vloer verbaeſt in 't ſtof.
Daer zagh men een droef ſchouſpel op het hof:
Want toen de man van 't kleet, gelijck bezeten,
Den gouden haeck, haer pracht, had afgereten,

Zoo ruckte hy hier mê zijne oogen uit
Het aengezicht, en jammerde overluit:
Ick kan haer in dien ſchijn niet meer aenſchouwen,
Noch zoo veel quaets en ramps, by my gebrouwen,
Wil, van het licht berooft, geen bloetſchand zien,
Noch kennen die my helpen. dat verbiên
En weigren my de billijckheit, en reden.
Dus huilt hy, ſlaet de winckbraeu van beneden
Om hoogh, verſcheurt zijne oogen, als verwoet.
d'Ooghappel verft zijn aenzicht nat van bloet.
De kaecken, niet alleen van bloet bedropen,
Maer als een plas en regen overloopen
Van 't zwarte bloet. dit onheil ſproot alleen
Uit beide niet, maer treft oock in 't gemeen
Met jammeren den man en vrou: en even
Gelijckze door 't geluck, dus lang verheven,
In eere ſtaen, hoedanigh het oock is,
Zoo keert het ſnel van daegh in jammernis,
En droefheit, ſchande, en ſchult, en alles, hoe men
Ter weerelt oock iet jammerlijx zou noemen.
Rey. Hoe draeght hy zich in al dit ongeluck?
Bo. Hy roept dat men de poort ras openruck',
En iemant den Thebaenen al te gader
Vertoone dien dootſlager van zijn' vader
En moeder. hy vloeckt ſchricklijck en verwoet,
Zeght dat hy, als 's lants balling, zijnen voet
Wil zetten uit het rijck, en hier niet langer
Verblijven in het hof: naerdien hy, zwanger
Van vloecken, zich verdoemt heeft met geſchrey.
Nu hoeft hy hulp, een' leitsman, die hem ley':
Zijn ongeval en opgehoopte plaegen
Zijn grooter dan een ſterflijck menſch kan draegen.
Dit zal hy zelf u toonen: want de poort
Gaet open, en gy zult terſtont den moort,

En 't

En 't ſchouſpel zien zoo deerlijck voor uwe oogen,
Dat dit de wraeck zou roeren met medoogen.
Rey. O jammer, droef te zien voor my,
O droefſte treurrol van zoo veelen
Ick in mijn leven oit zagh ſpeelen!
Elendige, wat razerny
Beving u, na dit grof verloopen!
Wat tegenſpoet verruckte uw' geeſt
Om, tot uw onheil, onbevreeſt
Uw groote elenden op te hoopen
Met d'allergrootſte afgrijſlijckheên!
Wie kan u zien, en dit verdragen!
'k Had anders u noch veel te vraegen,
Te hooren, in geſpreck te treên:
Zoo roert uw ongeluck van binnen
Mijn hart, en harſſens, en mijn zinnen.
Edi. Och och, wee my elendigh man.
Armzalige, waer ben ick dan?
Hoe ſmilt mijn ſtem in klaghtigh weenen!
Och och Fortuin, waer vliet gy heenen?
Rey. Zy nam haer afſcheit, vol verdriet,
Te ſchricklijck dat men 't hoort, of ziet.
Edi. O duiſternis, afgrijſſelijcke dampen,
Hoe worde ick nu gedruckt van rampen,
En endeloze gruwzaemheên!
Hoe pijnight my door al mijn leên
't Herdencken van zoo veel voorleden
Verdrieten, en elendigheden!
Rey. Het is niet vreemt dat zulck een ſmart
U dubbel treft, en raeckt aen 't hart.
Edi. Och vrient, hoort gy noch hier mijn klagen?
Volhardtge zorgh voor my te draegen?
Al derve ick 't hemelſch licht, och och,
Ick hoore uw ſtem, en kenne u noch.

Rey. Wat moght gy met uwe eige handen
Zoo vreesselijck u zelf aenranden,
Uwe oogen quetsen, dus beroert?
Wat Godt heeft u zoo verr' vervoert?
Edi. Apol, Apol, ô mijn getrouwen,
Heeft deze jammeren gebrouwen,
En my gebroght in dezen ſtant;
Maer niemant anders met zijn hant
Mijne oogen uit het hooft getogen
Dan ick, van razerny bewogen:
Want waertoe diende zon en dagh
Een' menſch, die niet dan droefheit zagh?
Rey. Gy zeght als 't is. ô hardt gelagh!
Edi. Och vrienden, zeghtme: in dees verdrieten
Wat kan'er voor my overſchieten,
Dat ick met luſt aenſchouwen kan,
Beminnen, hooren, ſpreecken dan
Met bitterheit! och vrienden, wacker,
Verdrijftme naer woeſtijn, en acker,
Als een' verſchovling, waert geſchuwt,
Een' vloeck, een peſt, daer elck voor gruwt,
Van Godt noch ſterflijck menſch te minnen.
Rey. Rampzalige, om uw dolle zinnen,
En jammeren, te ſnoot geſchent,
Och och, had ick u noit gekent!
Edi. Afgrijſſelijcke rampen moeten
Hem ſchenden, die my, by de voeten
Gehangen in het boſch, zoo ſnoot
Ontbont, bevrijde van de doot.
Ick heb geen deught van hem verworven,
Had toen een beter doot geſtorven,
Tot minder ſmart en rouw van my,
En deze vroome burgery.
Rey. Ick wenſchte dit, zoo wel als gy.

Edi. Zoo

Edi. Zoo had ick vader niet verſlagen,
Noch moeders bed, de bron der plaegen,
Zoo ſchandelijck en vuil beſmet:
Nu ſproot ick uit een heiloos bed
Van die bevleckten, vol onwaerde:
Nu teelde ick zoons by die my baerde.
In 't kort, al 't ſnootſte dat gebeurt
Is my by nootlot toegekeurt.
Rey. Gy hebt te veel uw dolheit toegegeven.
Veel nutter doot dan blint in ramp te leven.
Edi. Och, leerme niet, noch geefme raet
Wat my beſt voeght in dezen ſtaet:
Want hoe zoude ick toch vader met mijne oogen
In Plutoos rijck om laegh aenſchouwen mogen,
Of moeder, mits ick door hun beider doot
Mijn miſdaet heb verdubbelt, en vergroot?
Maer 't aenzien van mijn telgen, in haer bloeien,
Valt aengenaem: men zietze gaerne groeien.
Voorwaer ick kan dees ſtadt met mijn gezicht
Niet aenzien, noch haer torens, noch 't geſticht
Der kercken, of de beelden van de Goden,
Dieme in dees ſtadt getrouw hun hulpe boden,
En eerelijck opvoedden. 'k heb geſtoort
Door mijn beſluit, een hoogh geſproken woort,
Vrywilligh my van al dit goet verſteecken;
Beſloten dat zich elck aen my moght wreecken,
Verdrijven dien godtloozen, eenen man
Zelfs van de Goôn beſmet gedoemt, en van
Vorſt Laius bloet, toen ick mijn ſchantvleck melde,
Mijn bloetſchandael al 't volck voor oogen ſtelde.
Hoe kon ick hen met ſchaemtloze oogen zien?
Onmogelijck: en zoo het kon geſchiên
Dat ick my zelf 't gehoor benam, 'k wou d'ooren
Strax ſluiten om een ander niet te hooren,

En teffens blint en doof zijn: want het is
Een groote trooſt in groote droefenis
Dat iemant al zijn zinnen wort benomen.
Citheron, wat moght gy my wellekomen?
En waerom holpt gy 't kint niet ras van kant?
Zoo had men noit van mijn' geboorteſtant
Geweeten. ô vorſt Polybus, landouwen,
Korinte, valſch mijn vaderlant gehouwen,
Wat hebtge my, een gruwzaeme etterplaegh,
Gelijck wat ſchoons, wat eêls, gevoedt zoo graêgh!
Nu oordeelt elck my ſnoot van ſnoôn geſproten.
O dryſprong! ô boſſchaedjen, dicht beſloten
In ſchaduwen! ô boomen! enge plaets
Des dryſprongs, die mijn vaders bloet, vol ſmaets
Vergoten van dees handen, hebt gedroncken,
Gedenckt u niet hoe mijne gruwlen ſtoncken,
En hoe ick uit dien moorthoeck herwaert quam?
Dit quaet bedreef? ô bruiloftstorts, ô vlam,
Broght gy ons voort? ontfingtge na het baeren
Het zelve zaet, en teelde door het paeren
De vaders, broêrs, en kinders, bloetverwant,
Bruits, vrouwen, en oock moeders, ſchant by ſchant,
Daer elck van ſpreeckt: want 't voeght geenſins te geven
Een' ſchoonen naem 't geen ſchendigh is miſdreven?
Verſteecktme, ô ramp, flux ergens in een' hoeck.
Vermoortme, of plomptme in zee, gelijck een' vloeck,
Daer ick niet meer verſchijn voor iemants oogen.
O burgers, komt my ſchichtigh aengevlogen.
Gehoorzaemt noch ontzietme niet. geen man
Dan ick alleen dit jammer draegen kan.

Rey. Maer Kreon komt hier tijdigh. hy is maghtigh
Op uw verzoeck, te droef en jammerklaghtigh,
Te ſtemmen wat gy zoeckt door deze bê.
Hy is 's lants oogh, en waeckt in uwe ſtê.

Edi. Wee

Edi. Wee my! wat zal ick langer hier toe ſpreecken?
Wat trouw verdiene ick by hem door mijn ſmeecken
Die tegens hem was wrevligh en geſtoort?
Kre. Zijt welgemoedt. ick kome rechtevoort
U niet met ſchimp in droeven ſtant bejegenen:
En acht gy op geen menſchen: acht het zegenen,
Des zonneſchijns, die alles ſpijſt, en voedt,
Uw ſchande ontdeckt met haeren glans, en gloet,
En toont dat lant, noch lucht, noch dau, noch regen
Dees lantſmet lijdt. hy is den hemel tegen,
Dies Godt het lant te keer gaet met zijn roê.
Trouwanten, brengt hem voort naer binnen toe.
Wat toeftge noch? men breng' hem daetlijck binnen.
Het voeght voor al den bloetverwant met zinnen
Te letten op der bloetverwanten quaet.
Edi. By Jupiter, hoe hebtge in dezen ſmaet
My in mijn waen bedrogen? ſtut der vroomen,
Hoe durftge noch by zulck een' booſwicht komen?
Geef my gehoor: want zoo gy dit beſeft,
Ick zegge alleen wat my, niet u betreft.
Kre. Wat eiſchtge dan van my dus errenſtachtigh?
Edi. Verdrijf my uit het lant, die vaderſlaghtigh
Verdien voortaen te miſſen zon en dagh.
Verdrijfme, daer my niemant ſpreecken magh.
Kre. 't Waer al beſchickt, en ree beſtelt te voren,
Stont my niet eerſt der Goden wil te hooren,
Wat hun belieft te ſluiten over u.
Edi. Apolloos wil en vonnis is toch u
Al klaer ontdeckt, dat gy dien godelozen
Den vadermoort betaelt, ten ſchrick der bozen.
Kre. 't Is zoo gezeght: nochtans in dezen ſtaet
Is 't beter dat men 't uitvoer' met Godts raet.
Edi. Vraeght gy Godt raet om my, van elck verſchoven?
Kre. Uw jammer eiſcht dat wy Godts mont geloven.

Edi. 'k Be-

Edi. 'k Beveele u, en vermaene u, delfze in 't ſtof,
Begraef haer lijck, dat doot leght op het hof.
Dees leſte dienſt zijt gy den uwen ſchuldigh.
My paſt het niet, dat deze ſtadt geduldigh
Haer' burger lijde in 't lant van zijn geboort:
Dies drijfme flux ten berge uit deze poort,
Ter ſtede, daer Citheron rijſt, vol wouden:
Daer d'ouders my al by hun leven zouden
Begraven, op dat ick geniete op 't velt
Het kerckhof, my van hun zoo vroegh beſtelt:
Want dit gaet vaſt, dat my geene andre elende,
Noch zwaere koorts kon helpen aen mijn ende:
'k Waer anders noit in ſtervens noot bewaert,
Hadt Godt my niet tot grooter ramp geſpaert:
Doch 't ga zoo 't wil met mijn fortuine, aen 't doolen:
Laet my de zorgh voor mijne zoons bevolen:
O Kreon, het zijn mannen, en gy ziet
Zy zijn nu groot. aen nootdruft zal 't hun niet
Ontbreecken, waerze in deze weerelt zwerven:
Maer kan mijn bede in 't uiterſte iet verwerven
Op u, en raeckt barmhartigheit uw hart,
Heb deernis met mijn dochtren in haer ſmert,
Die jammerende en noit genoegh beklaeghden,
Weeskinderen, verſchovelingen, maeghden,
Bedruckten, wien noit ſpijs ontbrack, dat pas
Als ick in 't hof niet tegenwoordigh was.
Zy hadden 't elck zoo goet gelijck hun vader.
Gedoogh voor 't leſt dat ick haer al te gader
Noch eens de hant geve, en mijn ramp beween'.
O vorſt, ga heen, goetaerdige, ga heen,
Oprechte telgh, uit eerlijck bloet geſproten;
Magh ick mijn krooſt, die droeve druckgenooten,
Noch mijne hant eens geven met beklagh;
'k Zal rekenen haer noch, gelijck ick plagh,

Te zegenen, te zien met vrolijcke oogen.
Wie hoor ick daer dus ſchreien? ô medoogen!
Mijn dochters? och, de waertſte van mijn bloet,
Door Kreon noch in zulck een' wederſpoet
My toegeſtiert? wat zal ick langer ſpreecken?
Kre. Gy zeght als 't is. ick wou u niet verſteecken
Van uw verzoeck, en zondtze u daetlijck toe.
Hier ben ick. *Edi.* dat u Godt Jupijn behoê,
En om dees deught, meer zegens u verleene
Dan my. komt hier, mijn dochters, herwaert heene.
Koomt herwaert: vat uw' broeder by zijn hant,
Die 't licht van vaders oogh heeft aengerant,
En 't klaer gezicht berooft van 's hemels klaerheit,
Waerom hy nu dus omtaſt in dees waerheit.
Och dochters, och, hoe zijtge door 't beſtaen
Van vader, och, onweetende verraên,
Geboren uit de zelve, die hem baerde!
'k Beklaegh u, kan niet zien hoe, vol onwaerde,
Gy overal, onnozel, zonder ſchult,
Uw levens tijt in droefheit ſlijten zult.
Waer zult gy toch met ſpeelgenoots vergaêren,
En op wat feeſt verſchijnen by de ſchaeren,
Van waerge, in ſtê van vreught t'ontfangen, niet
Naer huis keert, dan bekreten van verdriet?
En als uw jeught eens rijp is om te trouwen,
Wie zal zijn vrucht, zijn kint dus onwaert houwen,
Dat hy 't aen zulck een ſchantvleck zou beſteên,
Die mijne en beide uw oudren zijn gemeen?
Want wat verwijt moet dit geſlacht niet draegen!
Uw vader heeft zijn' vader doot geſlagen,
En vruchten by zijn moeder voortgebroght,
Uit die hem baerde, en won u onbedocht,
By haer, van wien hy zelf is afgeſproten.
Dit zal u elck verwijten, elck zich ſtooten

Om uwe hant te trouwen: dus geſchuwt
Van elck, zult gy, mijn dochters, ongehuwt,
En kinderloos vergaen, en heeneſterven.
O Kreon, naerdemael gy van mijne erven
Alleen, gelijck hun vader, nablijft, och,
Ontferm u om deze ouderlozen toch.
Gedoogh niet datze uw bloetverwant belachen,
Uw nichten, droef van d'echt verſteecken, prachen,
Omzwerven, uitgeſchupt door 't ganſche rijck,
Noch maeckze my in jammer niet gelijck.
Gy weet haer oude, en 't moet u billijck deeren.
Gy ziet elck ſchuw haer ree den neck toekeeren,
Behalve gy. ô brave, helpze toch:
Beſtem mijn bede. ô dochters, 'k had u noch
Veel leſſen in te ſcherpen: maer uwe oude
Begrijpt noch niet wat ick u leeren zoude.
Bidt Godt nu, dat hy u, zoo lang gy leeft,
Een betere fortuin dan vader geeft.

Kre. Het is genoegh. waer voert de rouw uw zinnen!
Koom herrewaert, en ſtap in 't hof naer binnen.

Edi. Men zy gehoorzaem boven al,
Hoewel het alſſembitter vall'.

Kre. Wat tijdigh is, dat 's ſchoon by kloecken.

Edi. Hoor toe, hoor wat ick wil verzoecken?

Kre. 'k Zal 't weeten, als gy 't maeckt bekent.

Edi. Dat gy ons uit dit rijck verzent.

Kre. Zoeckt gy 't van my? 't raeckt Godt daer boven.

Edi. Ick ben van alle Goôn verſchoven.

Kre. Gy zult haeſt raecken tot uw wit.

Edi. Verzekert gyme, ô Kreon, dit?

Kre. Ick plagh niet ſtrax mijn oordeel t'uiten.

Edi. Vervoerme flux van hier naer buiten.

Kre. Laet los uw kinders: ga dan vry.

Edi. Ontweldighze alle niet van my.

Kre. Ge-

Kre. Gedenck geenſins dat gy 't al zult verwerven:
Want wat u dus lang volghde moet gy derven,
In 't ende van uw leven, arme man.

Rey. Thebaeners, ô gy vroome burgers van
Mijn vaderlant, ay ziet: gy ziet hier heden
Dien Edipus, die, tot behoudt der ſteden
De dubbelheit des raetſels van 't gedroght
Ontwarren kon, en zulck eene eer bevocht,
Gelijck een helt, de braefſte man der mannen,
Die burgergunſt en aenzien kon verbannen:
Nu zietge in welck een onweêr van verdriet
Hy ſchipbreuck leedt, en ganſch verging tot niet:
Dies leert nu uit den ſpiegel, u gegeven,
Den leſten dagh beſpieglen van uw leven,
En acht geen' menſch geluckigh in zijn' ſtaet,
Eer 't leven endt, en naer zijn' wenſch vergaet.

EINDE.